

1610

התקשרות

מצורף גם
לשבועון
כפר חב"ד

310780 / Schildkraut Velvel

כינוס ילדים, י"ג מנחם־אב תשל"ט

משה רבינו מניח את היסודות להרחבת הארץ העתידית
שיעור בלקוטי שיחות

גם כאשר 'חומות העזרה' אינן, אתה יכול 'להקריב' מעצמך לה'
שולחן שבת חסידי

"מנחם אב": המסר הכפול משם החודש
התוועדות עם הרבי

03

"מנחם-אב": על יהודי להתבונן במשקל הרב שיש למעשיו, עד שאפילו "אבינו שבשמיים" זקוק ל"נחמה" על הגלות שנגרמת מחטאיו; ומאידך – כיצד גם במצב כזה של גלות, דווקא היהודי הוא זה שביכולתו לפעול "נחמה" זו.

התוועדות עם הרבי

04

משה רבינו מחליט לחצות את שבט מנשה, וליישב את חציו בארץ ישראל ואת חציו השני בחוץ לארץ, בעבר הירדן המזרחי. חלוקה זו מלמדת על מעמדו של משה רבינו, מצביעה על קשר עמוק של שבט מנשה לארץ ישראל וגם על התשוקה הגדולה שבערה בהם לזכות לגאולה השלמה. • **שיעור בלקוטי שיחות**

12

מה הגיב הרבי למראה דגם בית המקדש מקרטון שהרכיבו הילדים? ומהו הלקח מן ה'אי סדר' ששרר בהקמת המשכן? – החינוך 'בלי סדר' מאפשר להחזיק מעמד גם במצבים של 'בלי סדר' במהלך החיים. • **שולחן שבת חסידי**

14

מהי "שנאת חינוך" שבגינה אנו עדיין נמצאים בגלות הארוכה? על מה 'יושבת' השנאה בנפש? ואיך צריך להביט על החסרונות שרואים בזולת? – הקריאה לבדק בית' פנימי בעניין היסודי והחשוב כל כך: אהבת ישראל. • **אור וחיות**

ע

ומדים אנו בערב שבת קודש בה חל ראש חודש מנחם אב, ממנו נכנסים אנו לתשעת הימים - שיהפכו בעז"ה לששון ולשמחה.

חז"ל מצינים שחורבן בית המקדש ואריכות הגלות הינם בגין שנאת חינוך. את ההדרכה מהי 'שנאת חינוך', וכיצד להימנע ממנה - נלמד במדור 'אור וחיות', מתוך מאמר "החלצו" המפורסם של הרבי הרש"ב.

במדור 'שולחן שבת חסידי' נפגוש רעיון מעורר אותו לומד הרבי מתוך 'הלכות בית הבחירה'. זו הזדמנות טובה לנצל את שולחן השבת 'להתוועד' עם בני הבית, ולזכותם בלימוד החשוב כל כך בימים אלו.

במדור 'התוועדות עם הרבי' נלמד מסר כפול ומיוחד אותו לומד הרבי משם החודש "מנחם אב". ההתבוננות בגודל האחריות ובגודל הזכות שניתנו בידינו, מעוררים להוסיף אומץ בעבודת השם.

במדור 'שיעור בלקוטי שיחות' נלמד אודות ההכנות לגאולה השלימה כבר בזמנו של משה רבינו, שהניח את היסודות הראשונים להרחבת הארץ העתידית. אין ספק כי עתה, בימי הגלות האחרונים, ובפרט בימי בין המצרים - המסוגלים לגאולה, עלינו לעסוק גם כן בהכנות המתאימות, בהוספה בלימוד התורה ובנתינת הצדקה, ובהנהגה התואמת את זמן הגאולה הממשמש ובא, תיכף ומיד ממש.

למנוי דיגיטלי ל'התקשרות':
chabadisrael.co.il/alonichabad

פרקי אבות – 16 • עת לדעת – 16 • לוח חב"ד – 17
• שניים מקרא – 20 • זמנים ושיעורי השבוע – 32

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
י"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב
עורך ראשי: שלום בלוי עריכה: הרב יוסף יצחק מרגליות
מ"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד
1610 • ISSN 7474-0793 • 6084000
לתגובות, הערות וחומרים לפרסום: HitkashrutEdit@gmail.com
התמונות מפורסמות באדיבות חברת JEM ותודתנו נתונה להם

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד
לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי
מנחם מענדל בהרה"ק רלו" מליובאוויטש
זצוקלה"ה נב"מ ז"ע

שיחת שבת פרשת מטות-מסעי תשמ"ב
(תורת מנחם תשמ"ב כרך ד, עמוד 1897)

התוועדות עם הרבי

על יהודי לדעת שגם במעמד ומצב ירוד ביותר - יש בכוחו לפעול את העניין של "מנחם-אב", לנחם את אבינו שבשמיים!

כי אף שמצד עצמו לא שייך חלילה לגרום ל'פגיעה', כביכול, בו יתברך, ובלשון הפסוק "אם חטאת מה תפעל בו גו'", למרות זאת - בחר הקב"ה להתקשר ולהתאחד עם בני ישראל, עד כדי כך שמציאותו נעשית למציאות אחת עם בני ישראל. ולכן, כאשר בני ישראל "גלו לאדום" - הרי גם "שכינה עמהם", ו"בכל צרתם לו צר".

ומכך עולה התבוננות נוספת, לצד השני:

על יהודי לדעת, שגם כאשר הוא נמצא במעמד ומצב ירוד ביותר, עד שעל ידי חטאיו נמצאת "שכינתא בגלותא" - הנה גם במעמד ומצב כזה יש בכוחו לפעול את העניין של "מנחם-אב", לנחם את אבינו שבשמיים!

כי מבלי הבט על מעמדו ומצבו, הרי יש בו נשמה אלוקית, שהיא דבר אחד ממש עם ה"אב", והיא קיימת בו בכל מצב. כמו שכתוב: "השוכן איתם בתוך טומאותם".

ומוכן בפשטות, שידיעה זו גורמת לכך שעבודתו תהיה באופן אחר לגמרי: הוא אינו חושב אודות הטרחה והיגיעה הכרוכה בעבודת התורה והמצוות, שאז עושה חשבון עד כמה הוא מחויב לעשות על פי דין, ומה כבר נכלל בגדר של 'הידור מצווה' וכיוצא בזה, אלא אדרבה: הוא משתדל להוסיף עוד פעולה ועוד פעולה בענייני התורה ומצוותיה, ביודעו שעל ידי זה מוציא את הקב"ה מהגלות!

וכפסק דין הרמב"ם בהלכות תשובה, שעל ידי "מצווה אחת", במעשה או בדיבור או במחשבה, "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה", עד ל"תשועה והצלה" העיקרית - היציאה מהגלות. ולא רק יציאת בני ישראל מהגלות, אלא בעיקר יציאת הקב"ה מהגלות!

"והימים האלה נזכרים ונעשים": כאשר מגיע ראש חודש "מנחם-אב", ו"נזכרים" כראוי אודות כללות העניין של "מנחם-אב", הרי על ידי זה נעשה העניין בפועל ("נעשים"), שבני ישראל מנחמים את הקב"ה על כללות עניין הגלות, ונהפכים ימים אלו "לששון ולשמחה ולמועדים טובים".

שמו של החודש הוא "אב", אך מנהג ישראל הוא, בהתאם למה שמוזכר בכמה מקומות, שקוראים לחודש זה "מנחם-אב".

"אב" - זה הקב"ה, אבינו שבשמיים. ועל פי זה מפרשים ה'עולם' את שם החודש "מנחם-אב" - שהקב"ה ("אב") "מנחם" את בני ישראל על כללות עניין הגלות.

אבל: לפי זה, היו צריכים לקרוא לחודש בשם "אב-מנחם" - שה"אב", אבינו שבשמיים, הוא "מנחם" את בני ישראל. ומאחר שקוראים לחודש בשם "מנחם-אב", משמע, שהפירוש בזה הוא - שמנחמים את ה"אב". כלומר: אבינו שבשמיים זקוק לנחמה.

כי כשם שכללות עניין הגלות מעורר רחמנות על בני ישראל, "אוי לבנים שגלו מעל שולחן אביהם", כמו כן מובן שכללות עניין הגלות מעורר רחמנות על הקב"ה ש"הגלה את בניו", ולכן, גם הקב"ה זקוק לנחמה על כללות עניין הגלות. וזהו הפירוש ב"מנחם-אב" - שמנחמים את ה"אב", אבינו שבשמיים.

וכללות העניין של נחמת הקב"ה אינה נפעלת לא על ידי מלאכים, שרפים, אופנים או חיות הקודש - אלא בכוחם של בני ישראל דווקא, שהם מכריזים ופועלים את כללות העניין של "מנחם-אב".

בהתאם לתורת הבעל-שם-טוב שבכל דבר ישנה הוראה בעבודת האדם לקונו, הרי גם מכך יש ללמוד הוראה:

כאשר יהודי שומע שחודש זה נקרא בשם "מנחם-אב", שפירושו, שבני ישראל מנחמים את אבינו שבשמיים - הרי זה מעורר אותו להפנות תשומת לב לשני פרטים.

הדבר הראשון שיהודי מתבונן בו הוא:

בכך שהקב"ה זקוק לעניין של נחמה מצד כללות עניין הגלות, מתבטא עד כמה חמור העניין של "חטאינו" - ש"מפני חטאינו גלינו מארצנו". כי לא זו בלבד שעניין החטאים נוגע ומשפיע על בני ישראל ("גלינו מארצנו"), אלא זה נוגע ו'פוגע', כביכול, גם בהקב"ה!

מאיפה הגעתם?

בפרשות הקודמות קראנו כיצד עם ישראל נלחם עם העמים השוכנים על גבול הארץ, וכובש את ארצותיהם שבעבר הירדן המזרחי. מה היה התכנון לעשות עם השטחים החדשים שנכבשו? איננו יודעים. כעת העיניים נשואות מערבה, כאשר משה רבינו מכין את העם לכניסה לארץ שמעבר לנהר הירדן.

בפרשתנו אנו קוראים על תהליכים מעשיים הקשורים בירושת הארץ, שמתחילים להתבצע כבר במדבר, בהנהגתו ובהדרכתו של משה רבינו. כל שבט מקבל מראש חלק מסוים בארץ ישראל, המתאים לצרכיו, לפי גודל האוכלוסייה ומשאבי הטבע שבאותה חלקת ארץ. עד היום חלקים בארץ נקראים על שם אותה חלוקה בפיקודו של משה: גוש דן, הרי יהודה, מטה בנימין ועוד.

במרכז הפרשה מתוארת תקרית שאירעה במהלך החלוקה: שני שבטים, ראובן וגד, החליטו שהם לא מעוניינים להיכנס ולהתיישב בארץ. הם שמים עין על השטחים שנכבשו בדרך, בעבר הירדן המזרחי, ומעדיפים לקבל את הנחלות שלהם שם במקום בארץ¹:

וּמִקֵּנָה רֹב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד עֲצוּם מְאֹד, וַיֵּרְאוּ אֶת אֶרֶץ יַעֲזֹר וְאֶת אֶרֶץ גִּלְעָד, וַהֲנִיחָם הַמָּקוֹם מִקּוֹם מִקֵּנָה.

וַיָּבֹאוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וְאֶל נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר... הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה ה' לִפְנֵי עַדְתִּי יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקֵּנָה הִוא, וְלַעֲבָדֶיךָ מִקֵּנָה. וַיֹּאמְרוּ: אִם מִצְאֵנוּ חַן בְּעֵינֶיךָ, יִתֵּן אֶת הָאֶרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאֻחֻזָּה, אֵל תַּעֲבֹרֵנוּ אֶת הַיַּרְדֵּן.

מדבריהם נראה בעליל שהם מעדיפים את הנוחות הפיזית על פני קדושת הארץ הרוחנית. חשוב להדגיש שחבלי הארץ שבעבר הירדן המזרחי לא כלולים בגבולות ארץ ישראל ההלכתית, ולכן לא חלות בהן המצוות התלויות בארץ. אך השטחים החקלאיים והאדמות באזור פוריים ומתאימים מאד לגידול צאן ובקר, ולכן בני גד וראובן חושקים בהם למרות שהם ב'חוץ לארץ', ומבקשים להתנחל שם ולא לעבור עם כל העם את הירדן אל ארץ ישראל.

בתחילה, משה רבינו דוחה את הבקשה הזו על הסף. הוא רואה בה דבר חמור ביותר, עד כדי 'חטא מרגלים' שני²:

וַהֲנִיחָם קִמְתָּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תְּרִבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לְסָפוֹת עוֹד עַל חֶרֶן אֵף ה' אֶל יִשְׂרָאֵל, כִּי תֵשְׁבוּן מֵאַחֲרָיו וַיִּסַּף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בְּמִדְבָּר וַיִּשְׁחָתֶם לְכָל הָעָם הַזֶּה!

לבסוף משה רבינו מתרצה ומסכים לתת לשני השבטים את

1. במדבר, לב, א-ה.

2. שם, יד-טו.

בלקוטי שיחור

שלמות הארץ

משה רבינו מחליט לחצות את שבט מנשה, וליישב את חציו בארץ ישראל ואת חציו השני בחוף לארץ, בעבר הירדן המזרחי.

חלוקה זו מלמדת על מעמדו של משה רבינו, מצביעה על קשר עמוק של שבט מנשה לארץ ישראל וגם על התשוקה הגדולה שבערה בהם לזכות לגאולה השלמה.

השיחה המלאה – בלקוטי שיחות, חלק כח, שיחה לפרשת מטות-מסעי

בבקשה שתיתנת להם נחלה בעבר הירדן!

מה פתאום גם חצי משבט מנשה מצטרף לחגיגה? מאיפה הוא הופיע בכלל?

התורה מקדישה שלושים ושניים פסוקים לתיאור הדיאלוג הלא-פשוט בין משה רבינו לשבטי גד וראובן. מההתנגדות הגורפת להצעה, דרך הביקורת החריפה על ההתבדלות משאר חלקי העם וחוסר הרצון להתיישב בארץ, ועד להסכם עם ההתניה שהנחלה במזרח תלויה בהצטרפות למלחמה.

לכל אורך ה'דרמה' הזו, הכול מתנהל בין משה לבני גד וראובן. אפילו פעם אחת לא מוזכר אף שבט אחר, כולל לא מנשה. אז מאיפה צץ פתאום חצי שבט נוסף? מה גם שמדובר על אחד השבטים הגדולים יחסית, שבזמן המפקד במדבר מנה למעלה מחמישים אלף נפש; וגם הנחלה שלו היא מהגדולות ביותר מבין כל השבטים, המשתרעת מחוף הים התיכון ועד הרי הגלעד שבמזרח. אז איך פתאום, בעת ביצוע החלוקה עצמה, אחרי ההגעה להסכמות וההחלטה, גם הם בסיפור?

איזו מין הצעה?

אם נקרא את הפסוקים בתשומת לב, נגלה שחצי שבט מנשה לא הצטרף בעצמו לרעיון ההתנחלות במזרח, אלא שזו הייתה יוזמה של לא אחר ממשה רבינו בעצמו:

מזה שלא נזכר בכתוב כלל שחצי שבט מנשה רצו ליטול חלק בעבר הירדן, ולא הזכירם הכתוב אלא כאשר "וייתן להם משה", משמע שהדבר בא אך ורק מצד משה.

אלא שהגילוי הזה רק מעצים את הקושי על צירוף הפתאומי של בני שבט מנשה לסיפור:

4. אם כן, בסעיף א בשיחה מובאים פירושים אחרים שמציעים המפרשים.

א. וגם בהתנאי "אם יעברו גו'" (שם, כט-ל) לא נזכר "חצי שבט מנשה" (ורק ביהושע (א, יב-יג) נאמר "ולחצי שבט מנשה גו' וזכור את הדבר גו'"). ולהעיר מלשון רש"י (דברים ג, יח) "לבני ראובן וגד" (אלא שבמפרשי רש"י – ששולל בזה שאר בני"). וראה רש"י פרשתנו שם, יז.

ב. וראה פרשתנו שם לט-מ: וילכו בני מכיר... גלעדה וילכדוה ויורש גו' ויתן משה את הגלעד למכיר גו'.

ג. ולהעיר גם מרלב"ג פרשתנו כאן.

נחלתם בעבר הירדן המזרחי, וזאת בתנאי שהם יישאו בנטל וישתתפו במלחמת כיבוש הארץ. שבטי ראובן וגד מסכימים לתנאי ומתחייבים להשתתף במלחמה, ומשה רבינו נותן את הסכמתו למהלך.

ואז אנו קוראים על חלוקת הנחלות בעבר הירדן המזרחי בפועל:

ויתן להם משה, לבני גד ולבני ראובן ולחצי שבט מנשה בן יוסף, את ממלכת סיחן מלך האמרי ואת ממלכת עוג מלך הבשן, הארץ לעריה בנבלת ערי הארץ סביב.

יש כאן פרט שמיד מזדקק לעיניים:

מתעוררת השאלה: חצי שבט מנשה – מאן דכר שמיה?! [מי הזכיר אותם בכלל?!] הלא בכל הדיבורים בין משה רבינו לבני גד ובני ראובן, לא הזכיר ולו פעם אחת שגם בני "חצי שבט מנשה" השתתפו

3. שם, לג.

זה מסביר גם את הצורך ביצירת חוזה מעוגן היטב בפרקטיקה של "תנאי כפול". תנאי כפול הוא מושג הלכתי שמעגן את הביטחון בתנאי באמצעות שיבה על התנאי בחיוב ובשלילה: אם אעשה כך, יקרה כך. ואם לא אעשה, לא יקרה. הנה כך אומר להם משה: **"אם תַעֲשֶׂוּן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, אִם תִּחְלְצוּ לַפָּנִי ה' לְמַלְחָמָה... וְהִיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לְכֶם לְאֻמָּה לַפָּנִי ה'."** **וְאִם לֹא תַעֲשֶׂוּן כֵּן, הִנֵּה חֲטֹאתֶם לַה', וְדַעוּ חֲטֹאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם."** ההלכה הזו קשורה לחוזים שונים, ונלמדת מסיפור זה של בני גד ובני ראובן, ואף נקראת על שמם: "תנאי בני גד ובני ראובן".

רק לאחר שבני גד וראובן הבטיחו לעמוד בהסכם, ולהיחלץ כלוחמים בקו הראשון בכיבוש הארץ יחד עם כל בני ישראל, משה רבינו מסכים לבקשתם. אבל זה לא מפחית כהוא זה מהביקורת הנכונה בפני עצמה על עצם המהלך שלהם.

אם כך, קשה מאד להבין את הצעד של משה, שמחפש עוד שבט נוסף שיתנדב להצטרף להתנחלות במזרח. כיצד ייתכן שמשה ביד אחת גוער בבני גד ובני ראובן על כך שהם מעדיפים את חו"ל על פני הארץ, וביד השנייה הוא מורה לחצי משבט מנשה להצטרף לאותה יוזמה בדיוק?

מנהיג נצחי

נניח לרגע את סיפור ההתנחלות ממזרח לירדן, ונעבור לנושא יסודי ומהותי במחשבת ישראל: מעמדו הרוחני של משה רבינו. נקרא את הדברים תחילה בלשונו של הרבי:

כל העניינים הקשורים לעצם מציאותם של ישראל, נעשו ונפעלו על ידי משה רבינו.

ועל דרך זה אנו מוצאים בנוגע לגאולת ישראל. שכל עניין הגאולה, כולל הגאולה העתידה, קשור למשה רבינו.

וזהו גם אחד הביאורים להדגשת הכתוב בנוגע לגאולה העתידה "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", **ועל**

לכאורה אין זה מובן:

הרי משה רבינו לא היה שבע רצון כלל מבקשת בני גד ובני ראובן "יותן את הארץ הזאת [לעבדיך] לאחוזיה" ולא "הארץ אשר נתן להם השם", עד שהשווה אותם למרגלים!

ואין זאת אלא שלאחר שהבטיחו "ואנחנו נחליץ חושים", וקיבלו הדבר על עצמם בתנאי כפול וכו', הסכים לכך משה רבינו.

ואם כן, תמוה מאד: איך ייתכן שמשה רבינו חיפש למי יוכל להציע זאת מלכתחילה ולא לנחול ב"ארץ אשר נתן להם השם"?

הרי משה רבינו מתנגד נחרצות לבקשתם של בני גד ובני ראובן, ונוזף בהם על עצם הבקשה - משני טעמים.

קודם כל, משה רבינו רואה בכך זלזול במתנה שהשם עומד לתת - ארץ הקודש אותה הוא כבר הבטיח לאברהם אבינו, דווקא ברגע שהיא עומדת להתממש. עד כדי כך, שהוא משווה זאת לחטא המרגלים!

הזדעקתו של משה רבינו כלפיהם נבעה מהטראומה הלאומית של שלושים ושמנה שנות נדודים במדבר, כשבתשעה באב בכל שנה מתה עוד שכבת גיל מדור יוצאי מצרים, עד שכל אנשי הדור ההוא כולם התסלקו. ורק עכשיו - כשסיימנו סוף סוף לשלם את המחיר, החטא תוקן והדור הבא קם במרץ ומבקש להיכנס לארץ הקדושה, קמים לפתע שני שבטים, כחמישה עשר אחוזים מהעם, ומבקשים לשוב על אותה טעות!

שנית, מובן שיש כאן פחד ממה שזה עלול לגרום לעם ישראל. משה רבינו חושש מאד שהפרישה הזו של שני השבטים תרפה את ידיו של העם כולו לקראת המלחמה הצפויה, וזה מסביר היטב את המוסר שמצליף בהם משה בצורה כה קשה וחריפה.

ד. פרשתנו שם, ה.

ה. שם, ז.

ו. שם, ח ואילך.

ז. שם, יז ואילך.

ח. שם, כט-ל. קידושין סא, א (במשנה). ובכ"מ.

ט. ובפרט ע"פ דברי הרמב"ן עצמו (חקת כא, כא) "שאם לא בקשוהו ממנו בני גד ובני ראובן לא הי' מניח שם אדם אלא שתה' לחרבה". ע"ש.

י. וכמחז"ל דמשה הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון (ראה שמו"ר פ"ב, ו. דב"ר ספ"ט. זח"א רנ"ג, א. (ובחסמנן בהערה הבאה). ש' הפוסקים פ' ויחי תו"א משפטים עה, ב).

יא. מיכה ז, טו - הובא בוח"ג (רעו, ב. רעח, ב) ותקו"ז תכ"ב (סו, א) בקשר להגאולה ע"י משה.

דרך זה בכתובים נוספים⁵ המשווים את הגאולה העתידה ליציאת מצרים.

כי עם היות הגאולה העתידה גאולה גדולה יותר מגאולת מצרים⁶, בהיותה גאולה שלמה ונצחית שאין אחריה גלות, הרי גאולת מצרים על ידי משה רבינו היא השורש ונתינת הכוח לגאולה העתידה⁷.

אך אנחנו נוטים לחשוב על משה רבינו ועל מקומו ודמותו כמנהיג של עם ישראל? בדרך כלל אנחנו תופסים אותו כמנהיג חשוב, אולי החשוב ביותר שידע עמנו. ניתן לומר עליו שהוא ליווה את העם ברגעים החשובים והקריטיים ביותר, רגעי היציאה ממצרים ומתן תורה, בהם הפכנו לעם.

אך האמת היא שמשה רבינו הוא הרבה יותר מכך. כפי שמוסבר בחסידות, משה רבינו הוא ה'צינור' שדרכו הקדוש ברוך הוא מתקשר איתנו. ולא רק בעבר, אלא עד היום. עד היום, הפסוק הראשון שכל ילד יהודי משנן הוא "תורה ציווה לנו משה". כאילו הוא עצמו מקבל את התורה ישירות ממשה רבינו.

התורה כולה היא "תורת משה", ולאורו של משה אנו צועדים עד היום. כל מצווה שאנו עושים, כל הלכה שאנו לומדים, היא בעצם דברי השם כפי שניתנו לנו ביד משה רבינו מסיני. כל שאר המנהיגים, הנביאים, הרבנים ותלמידי החכמים הם 'רק' (בלי להמעט מכבודם ומפועלם, חלילה) מפענחים, מסבירים ומנגישים לאנשי דורם את **דברי משה**.

לא לחינם נקרא משה בפי כל "משה רבינו", בכל החוגים ובכל העדות. כך מכנה אותו ילד קטן המתחיל ללמוד את סיפורי האבות, וכך מכנה אותו גם רב גדול וראש ישיבה נכבד. "משה רבינו" פשוטו כמשמעו - זהו ה'רבי' של כולם.

לפני מותו אומר משה רבינו לעם ישראל⁸:
"לֹא תִסְפְּדוּ עַל הַדָּבָר אֲשֶׁר אֶנִּי מַצְוֶה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ", והמשמעות העמוקה של הדברים היא, כפי שמתאר זאת הרמב"ם כפסק הלכה⁹:

(5). דברים, ד, ב.

(6). הלכות יסודי התורה, ט, א.

יב. ישע' יא, יא (ובמפרשים שם). שם, טז. ועוד.

יג. נפלאות בערך יצ"מ (ראה אורח"ת נ"ך למיכה שם. וש"נ).

יד. ד"ה כימי צאתך תש"ח רפי"ב (סה"מ תש"ח ע' 164).

"דבר ברור ומפורש בתורה, שהיא מצווה עומדת לעולם ולעולמי עולמים, אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת. . . הא למדת שכל דברי תורה מצווין אנו לעשותן עד עולם. . . הא למדת שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה".

וכפי שהדבר נכון לגבי התורה ומצוותיה, נכון הדבר גם לאירועים מהותיים שעתידיים להתרחש בעם ישראל מאות ואלפי שנים לאחר מות משה, כשהאירוע הגדול ביותר הוא כמובן הגאולה השלמה וביאת המשיח.

משה רבינו אומנם לא זכה אפילו להיכנס לארץ ישראל, אך הוא בהחלט ממשיך ללוות את עם ישראל לכל אורך הדרך. וכאמור, לא רק בכך שאנו לומדים את תורתו, וכשאנו הוגים בכל אחד ממאות אלפי החידושים בנגלה ובפנימיות שכולם פיתוח של מה שנתן ולימד משה - אלא גם בנוגע למה שיעבור על עם ישראל בכל הדורות, החל מירושת הארץ ועד לגאולה העתידה. משה 'שתל את השתילים', הוא הניח את היסודות ונתן את הכוח הרוחני הפוטנציאלי לביאת המשיח.

כשמשה רבינו הוציא את עם ישראל ממצרים וחולל ניסים ונפלאות, הוא פעל ועשה את הדברים הללו לא רק בעבור דורו, אלא כמנהיג הצופה למרחוק, הוא נתן את הכוח ואת האפשרות הרוחנית לגאולה העתידה. משיח ייטול את כוחותיו הרוחניים להושיע את עם ישראל ממה שהתחיל כבר משה. משיח הוא בעצם ההמשכיות של משה רבינו, שנחשב "גואל ראשון".

כך גם באשר להתגלות הרוחנית העתידה בגאולה. סודות התורה והגילויים האלווקיים שיתגלו, הנקראים בלשון חז"ל "תורתו של משיח" - כל אלה כבר נמצאים וטמונים בתורה שנתן לנו משה. אלא שמשיח יהיה זה שיידע להתעמק, לחשוף את הצפונות ולגלות את אותם רמזים נפלאים אותם צפן משה רבינו בתורה.

כשנבין את זה, נוכל לחזור ולהבין מה עומד מאחורי היוזמה של משה לצרף להתנחלות בעבר הירדן המזרחי גם את חצי שבט מנשה, כפי שמיד נראה.

ארץ ישראל השלמה

למעשה, משה רבינו לא העניק לחצי שבט המנשה פריבילגיה מפנקת. הוא הטיל עליהם משימה, ונתן להם שליחות חשובה ביותר. נקרא את הדברים תחילה בלשונו של הרבי:

ארץ הקודש - הם כן חלק מארץ ישראל השלמה, אבל העתידית. בגאולה השלמה, הקדוש ברוך הוא ירחיב את גבולות ארץ הקודש, ובהם יכללו גם אותם שטחים שממזרח לירדן.

בברית בין הבתרים מבטיח השם לאברהם כ⁷: "לְיִצְחָק נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּהָר מִצְרַיִם עַד הַנָּהָר הַגָּדֹל נָהָר פָּרָת. אֶת הַקִּינִי וְאֶת הַקְנִזִּי וְאֶת הַקְדְּמוֹנִי". כלומר⁸, מעבר לארץ הקודש בה ישבו באותה עת שבעה עמים ואותה כבשו בני ישראל ובה התיישבו בהובלת יהושע, לעתיד לבוא יתווספו לארץ הקודש שטחים עצומים נוספים, ממזרח, השייכים לשלושה עמים נוספים: הקיני, הקניזי והקדמוני.

גם משה רבינו חוזר ומבטיח לעם ישראל ערב כניסתם לארץ⁹: "כִּי יֵרָחֵב ה' אֶלְקֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ", כשהכוונה¹⁰ היא לימות המשיח, בהם יתרחבו גבולות ארץ ישראל הרחק ממזרחה. ובאותם 'גבולות ההרחבה' שוכנות ממלכות סיוחן ועוג, אותן בני ישראל כבשו בדרך אל הארץ.

זה פרט חשוב שמשנה את כל התמונה, ומבהיר לנו מה עומד מאחורי פרויקט ההתיישבות של חצי שבט מנשה שמוביל משה רבינו.

ארץ ישראל היא לא רק טריטוריה גיאוגרפית, אלא המרחב שבו עם ישראל עובד את השם בשלמותו, הוא המקום שבו שורה הקדושה ובו מקיימים את המצוות בשלמות. לכן, נושא כה יסודי וחשוב לעצם קיומנו כעם השם, קשור בוודאי לפועלו של משה רבינו.

כעת, משה רבינו רואה שחלק מבני ישראל כבר

גם ירושת ארץ ישראל, בהיותה עניין מהותי בקיומו של עם ישראל¹¹, בנוסף לכך שהיא חשובה ביותר לקיום התורה והמצוות, שרבות מהן תלויות בארץ¹² - קשורה לפעולת משה רבינו.

[ו]בנוגע לעניין ירושת הארץ מצינו שלעתיד לבוא יהיה חידוש עיקרי - "ירחיב השם אלוקיך את גבולך"¹³: בני ישראל יירשו אז לא רק את ארץ שבעה עממין, אלא גם את ארץ הקיני, הקניזי והקדמוני¹⁴.

ומאחר שכל העניינים צריכים 'לעבור' דרך משה רבינו, צריך לומר שגם לעניין ירושת ארץ קיני קניזי וקדמוני יש שייכות למשה רבינו¹⁵.

ויש לומר, שזהו הטעם לכך שמשנה רבינו נתן חלק בעבר הירדן לחצי שבט מנשה. כי עניין עבר הירדן הוא מעין ודוגמת עניין "ירחיב השם אלוקיך את גבולך" - זוהי הוספה על "גבולך".

ומטעם זה נתן זאת משה דווקא באופן של "חציו בעבר הירדן וחציו בארץ כנען". להדגיש שאצל מנשה לא היה זה עניין של ויתור, חס ושלום, על נחלה בארץ ישראל, שכן יש להם חלק בארץ ישראל¹⁶ - אלא היה זה בדוגמת ירושת הארץ לעתיד לבוא, שתהיה באופן של "נחלק לשניים": חלק אחד מבני ישראל יהיו בארץ שבעה עממין, וחלקם השני בארץ הקיני, הקניזי והקדמוני.

ממלכות הבשן והאמורי, אותן כבשו בני ישראל 'במקרה' כאשר היו צריכים לעבור בדרכם אל

טו. ראה מכילתא בשלח טו, יז. תנחומא ראה ח. ועוד. לעיל ע' 203.

טז. ראה ד"ה אל תצר לאדמה"צ (מאמרי אדמה"צ דברים ח"א ע' ה ובהנסמן שם). - ולהעיר מספרי (ורש"י) עקב יא, יז (יח). רמב"ן אחרי (יח, כה) בארוכה.

יז. פ' ראה יב, כ. שופטים יט, ח.

יח. ספרי ראה שם. רש"י שופטים שם. ב"ר ספמ"ד. רמב"ם הל' רוצח פ"ח ה"ד (וראה שם הל' מלכים פ"א ה"ב). ועוד.

יט. ראה צפע"נ עה"ת (ואתחנן ג, כו. האוינו לב, מט. ברכה שם, ד) שגם ג' האומות ראה משה (אלא - לא באופן של "ויראהו ה'" כ"א רק "הראיתך בעיניך"). ע"ש.

כ. ואדרבה - רובם נחלו בארץ (רמב"ן פרשתנו שם, לג). - ולהעיר מש"ך עה"ת פרשתנו כאן ש"בנות החצי בא"י הם נשואות לאלו שבעבר הירדן כו".

(7. בראשית, טו, יח.

(8. ראה רש"י שם.

(9. דברים, יב, כ.

(10. ראה ספרי שם.

שהיו נכונים לוותר לשם כך על חלקם בארץ "אשר נתן להם השם".

ואילו נחלת חצי שבט המנשה באה לידם באופן הופכי:

[נטילת חלק בעבר הירדן על ידי חצי שבט מנשה לא הייתה מפני חיבוב ממונ⁶, אלא היה זה עניין חיובי⁷. ויתרה מזו: הם לא בחרו בכך מעצמם, אלא משה רבינו נתנו להם] - ועל ידי זה הייתה ירושת הארץ בביאה הראשונה מעין ודוגמת ירושת הארץ לעתיד לבוא!⁸

לכאורה, בני גד וראובן וחצי שבט מנשה עשו את אותו דבר. גם הם וגם הם התנחלו בעבר הירדן המזרחי. אבל אלה היו שני סוגים שונים בתכלית של גרעיני התיישבות, עם משימות ומוטיבציות הפוכות זו מזו.

בני גד וראובן ראו בשטחים המזרחיים פוטנציאל כלכלי. היה להם הרבה מקנה, והשטחים האלו נראו להם אידיאלים למרעה ותואמים עבור ההתפתחות הכלכלית שלהם. המניע שלהם היה תועלתני עד כדי כך שהקדוש ברוך הוא 'נזף' בהם ואומר להם: העדפתם את בעלי החיים שלכם על פני חיי בני משפחותיכם, שלא לדבר על כך שבשביל לקבל את אותן אדמות הם ויתרו אפילו על הנחלה שלהם בארץ הקודש, המתנה הגדולה שהשם נתן לעם ישראל.

ההתיישבות של שבט מנשה, לעומת זאת, היא סיפור אחר לגמרי. הם רצו כמו כולם, ומיד נראה שאפילו יותר מכולם, להיכנס לארץ הקודש, "אשר נתן להם השם". הם אהבו את הארץ, ייקרו אותה וחיבבו אותה מאד - אבל הייתה להם שליחות.

כג. ולהעיר, שהטעם המבואר בספרים (תפארת יהונתן פרשתנו לב, א) "למה דוקא לשני שבטים הללו הי' מקנה רב" - לא מציינו אצל מנשה. שהרי לא נזכר שלמנשה הי' "מקנה רב" [וגם הרמב"ן כתב "אולי אנשי מקנה היו"]. ובסוף פירושו כתב טעם אחר מדוע חצי שבט מנשה רצו לנחול בעבר הירדן, ע"ש]. וראה מלבי"ם ליהושע (כב, ח).

ולהעיר מאוה"ת פרשתנו (ע' א' שלט) ועוד, דוה שבני גד ובני ראובן בחרו להיות רועי צאן הוא דוגמת עבודת השבטים שהיו רועי צאן כדי שיוכלו להיות תמיד בבחי' ביטול - דלא כעבודת יוסף (אבי מנשה) שעניני עוה"ז לא הטרידו אותו. ע"ש.

כד. ומה שגם הם "גלו תחילה מכל השבטים" (במדב"ר ותנחומא (שבהערה 26) - ע"פ דה"א ה, כו) - י"ל שזה הי' (כפשוטו הפסוקים) מפני חטאם או (דה"א שם, כה).

כה. להעיר מילקוט דוד פרשתנו (בשם מפרשים) דגתנית עבר הירדן ("חלק משאר האומות") לבני גד ובני ראובן היתה "התחלה על לעתיד" כאשר בני יזכו לירש את כל העולם. וראה סה"ש תש"נ ח"ב ע' 545 ואילך.

מתיישבים בשטח שעתיד להיכלל בארץ ישראל השלמה בגאולה. הוא גם יודע שכל מה שיקרה לעתיד לבוא בימות המשיח צריך להתחיל ממנו, והוא יודע היטב שגבולות ארץ הקודש הם במיוחד עניינו שלו. משה מבין שיש לו כאן הזדמנות 'לתת את חלקו', לזרוע את הזרע ולתת את הכוח הרוחני שצריך לבוא ממנו כדי שאכן ארץ ישראל תתקדש לעתיד לבוא וגבולות הקדושה יוכלו להתרחב. לשם כך הוא בוחר להעניק, ביוזמתו שלו, חלק מהשטח הזה לחצי שבט מנשה¹¹.

משה רבינו למעשה בוחר את שבט מנשה כשלווחיו להתיישב באותם חלקים עתידיים, שאומנם כעת הם לא חלק מהארץ אבל בהחלט יהיו כאלו בעתיד. כשאנו נחוה, בקרוב בימינו, את התרחבות הארץ על ידי משיח צדקנו, נזכור כי ההתיישבות של בני מנשה באותם חבלי ארץ הייתה למעשה ההקדמה והפתיחה של התהליך על ידי משה רבינו.

חיבבו את ממונם

זה ההבדל המשמעותי-מאד בין ההתנחלות של גד וראובן בעבר הירדן, לבין ההתיישבות של חצי שבט מנשה - כפי שאנו רואים גם בדברי חז"ל:

בנוגע לנחלת בני גד ובני ראובן בעבר הירדן כתוב במדרש¹², שאפילו לאחר שהסכים משה לבקשתם, נחשב הדבר לעניין בלתי רצוי - "[אמר להם הקדוש ברוך הוא:] אתם חיבתם את מקניכם יותר מן הנפשות, [חייכם - אין בו ברכה]. עליהם נאמר¹³: "נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך"¹⁴.

ויש לומר שזהו חילוק עיקרי בין נחלת בני גד ובני ראובן לנחלת חצי שבט מנשה:

נחלת בני גד ובני ראובן בעבר הירדן (א) באה מצד בקשה שלהם, (ב) מחמת ש"חיבבו את ממונם", (ג) ובאופן כזה

11. כדאי לעיין בשיחה במקורה - שם מבאר הרבי את גדר פעולת ירושת הארץ על ידי כך שמשנה רבינו "ראה" את כולה.

כא. במדב"ר ותנחומא סוף פרשתנו. לקו"ת בחוקותי נ, ב. וראה לקו"ש ח"ח (ע' 191 הערה 6. וש"נ), שעיקר החסרון הי' (לא עצם הדבר שחיבבו ממונם, אלא) זה ש"שבו להם חוץ מא"י". ע"ש.
כב. משלי כ, כא. פירש"י שם.

והרגש זה של בנות צלפחד בא מצד חיבת הארץ של שבט מנשה בכלל.

ומאחר ששבט מנשה הצטיין בעניין חיבת הארץ - בחר בו משה רבינו, שחלקו בארץ יבטא 'דוגמה' מירושת הארץ לעתיד לבוא.

שבט מנשה הצטיין במיוחד באהבת הארץ. כשמשה רבינו ביקש למצוא שבט שדרכו הוא 'יזרע את הזרע' להרחבת הארץ, הוא מיד נזכר בסיפור שאירע זמן קצר קודם לכן: בנות צלפחד משבט מנשה, שנותרו יתומות ולא היה במשפחה גבר שיירש את נחלת אביהן בארץ, התייצבו בבית דינו של משה לעיני כל ההנהגה וכל העם כולו וביקשו במפגיע לרשת בעצמן את הנחלה ולקבל חלק בארץ ישראל.

המעשה הזה של בנות צלפחד הוא יוצא דופן וחריג בכל קנה מידה. לא בכל יום מגיעה קבוצת נשים לבית המדרש לבקש ממשה פסק דין 'ייחודי', ובצורה כה נחרצת. זה לא היה עניין של רכוש או כסף. הדבר נבע מאהבה עצומה לארץ ישראל ולקדושתה שהושרשה בהן, בהיותן בנות שבט מנשה, השם דגש מיוחד על החינוך לאהבת הארץ. כפי שרש"י מצטט את חז"ל: "יוסף חָבַב אֶת הָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַהֲעֵלְתָם אֶת עֲצַמֹתַי [מִזֶּה אֶתְכֶם]', וּבְנוֹתָיו חָבְבוּ אֶת הָאָרֶץ".

ואם שבט מנשה כל כך אוהב את ארץ ישראל, ברור שהוא הבחירה הטבעית להיות השבט שראוי לפתוח את ההתיישבות הסמלית בארץ ישראל בגבולותיה המורחבים של עידן הגאולה.

תשוקה לגאולה

הסיבה השנייה לכך שדווקא שבט מנשה זכה לנחול בעבר הירדן היא משום שיש קשר הדוק בין שבט מנשה לציפייה לביאת המשיח:

ויש להוסיף ביאור בזה - על פי מה שנתבאר בעבר כמה פעמים^ל בתוכן הרוחני של עבודת מנשה,

כמרומו בשמו "מנשה" - על שם "כי נשני אלוקים את כל עמלי ואת כל בית אבלי".

ל. ולהעיר מפרש"י שם כו, א: יוסף חבב את הארץ... בנותיו חיבבו כו'. - ומוזה מובן, שאצלן היתה חיבת הארץ יותר משאר נשי ישראל, אף שכולן "היו מחבבות את הארץ" (רש"י שם כו, סד).
לא. לקוטי שיחות ח"ו ע' 433 ואילך. ח"כ ע' 241 ואילך.
לב. מקץ מא, נא.

משה רבינו הוא זה שקרא להם לדגל, ואמר להם: החלק הגדול של השבט שלכם יזכה להיכנס לארץ ולהתיישב בה, אבל החצי השני יזכה לבצע משימה לא פחות חשובה. והיא - להקים את ה'מאוזנים' של ארץ ישראל השלמה והמורחבת, ארץ ישראל של עידן הגאולה. בכך אתם מניחים את אבן הפינה לארץ ישראל השלמה, שכוללת לא רק את ארץ ישראל המערבית אלא גם את זו שמזרח לירדן.

למה דווקא מנשה?

ההסבר נפלא ויפה, ומסביר לנו היטב את ההבדל בין השאיפה להתנחל בעבר הירדן בגלל שיקולים אנוכיים, לעומת הבחירה להתיישב בשטחי ארץ ישראל העתידיה כהכנה לגאולה. אלא שמאליה עולה השאלה המתבקשת:

מדוע בחר משה לתת חלק בעבר הירדן דווקא לחצי שבט מנשה?

מדוע משה רבינו בחר דווקא בשבט מנשה כדי לעשות את ה'ספתח' של הרחבת ארץ ישראל בגאולה העתידה? מה יש בהם שמכשיר אותם למשימה הזו יותר מכל שבט אחר בעם ישראל?

הרבי מוצא לכך שתי סיבות. הסיבה הראשונה והפשוטה מופיעה בתורה במפורש, והסיבה השנייה, העמוקה יותר, היא גם שיעור לחיים עבורנו.

אוהבי הארץ

נתחיל בסיבה הראשונה:

שבט מנשה הצטיינו בחיבתם היתרה לארץ ישראל.

כמו שמצינו במעשה בנות צלפחד, שחיבתן לארץ^כ הייתה רבה כל כך, עד אשר "ותעמודנה לפני משה [ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים] וכל העדה^{כז}", לכאורה הפך ההנהגה של "כל כבודת בת מלך פנימה^{כח}", לדרוש ולתבוע "תנה לנו אחוזה^{כט}".

כו. רש"י שם, א.

כז. שם, ב.

כח. תהלים מה, יד. הובא ברמב"ם הל' אישות פ"ג סה"א.

כט. פינחס שם, ד.

וקדמוני". לכן משה רבינו בוחר דווקא בו להיות זה שיפתח את השער לארץ ישראל של ימות המשיח.

לזכור ולא לשכוח!

כעת הרבי מלמד אותנו כי למעשה, כל יהודי צריך להיות בעצמו "מנשה", לזכור שהמצב הטבעי שלו הוא מצב של גאולה:

משמעות הדברים בעבודה הרוחנית:

בהיותו בגלות, מזכירה הגלות ליהודי בכל שעה שהוא נמצא במצב העלול להוביל לשכחת "בית אבי", וזה גופא פועל עליו שלא ישכח - שירגיש שמקומו אינו כאן; מקומו הוא בבית אביו המלך¹².

גם בגלות, ישנן תקופות בהן אנחנו 'על הגל'. כמו תקופות שבהן מתרחשים ניסים גדולים, תקופות של התרוממות רוח או מצבים שבהם מרגישים ממש שהכול 'זורם' הן בגשמיות והן בעבודת השם. כל שכן בתקופות בהן אנו עסוקים בעשייה ורואים הצלחה וברכה - אם זה חתונה של ילד, עסק משגשג או הצלחה רוחנית בשליחות מתוך שגרה ברוכה והתקדמות מתמדת.

דווקא בתקופות כאלו קיים סיכון שיהודי עלול 'להסתנוור' ולהשלים עם המצב, ואפילו להיות מרוצה ממנו. לשכוח שזה לא המצב הטבעי שלו, שמשו יסודי מאד חסר. שהמצב הטבעי הוא זה שבו בית המקדש קיים, מלכות בית דוד חוזרת ועם ישראל כולו מקיים את המצוות כולן בארץ הקודש. כל עוד זה לא המצב, צריכה לבעור בליבו של יהודי אש של געגוע, כמו אותה תחושה שפיעמה בליבו של יוסף כאשר הוא קרא לבנו "מנשה".

זו גם מהותם הפנימית של ימי בין המצרים, שבהם אנו מצויים כעת:

עניין זה קשור במיוחד לתקופה זו:

בין המצרים הוא זמן האבלות על התחלת החורבן והגלות בכלל.

ותנועה זו, להתאבל על החורבן כו', נובעת

שמו זה מזכיר ומזהיר כי הוא נמצא במקום המבקש להשכיח "את כל בית אבי", וזה גופא מעורר בו תנועה של תשוקה לצאת ממקומו ולקפוץ¹³ ממצב זה - החלטה שלא לשכוח, אלא להישאר דבוק ל"בית אבי".

ומאחר שמצב של שיבה ל"בית אבי" לאמיתותו הוא במצב של גאולה אמיתית שאין אחריה גלות, על כן ניתן למנשה דווקא חלקו בארץ באופן כזה, שיהיה הדבר דוגמת ירושת הארץ לעתיד לבוא.

מנשה, אבי השבט, היה בנו של יוסף הצדיק. הוא נולד במצרים, באחת התקופות הטובות ביותר שידע יוסף בחייו, בעיצומן של שבע שנות השובע הגדול. יוסף פיקד באותן שנים על מלאכה אדירה של קיבוץ תבואה ושימור המזון, כשכל העם המצרי כפוף אליו, והוא באופן אישי זוכה למעמד וכבוד שלא יתוארו.

והנה, בן נולד לו. כולם מצפים שיוסף ייתן לבנו שם הקשור לחסד שעשה איתו השם, בכך שממעמד של אסיר בבית האסורים הוא עלה על כס המשנה למלך וכל האפשרויות והשפע המצרי פרוסים בפניו. אך יוסף בוחר לקרוא לבנו בשם עם משמעות הפוכה לחלוטין¹⁴: "יִיְיָקָא יוֹסֵף אֶת שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה, כִּי נִשְׁנִי אֲלֵקִים אֶת כָּל עַמְלִי וְאֶת כָּל בֵּית אָבִי".

יוסף קורא לבן שלו "מנשה", שמשמעותו "שכחה", כדי לבטא כי הוא עושה הכול שלא תישכח מליבו התשוקה המפעמת בו לחזור הביתה, שלא ישכח לעולם כי מצרים עם כל העושר, הכבוד והפאר שהיא מציעה, איננה מקומו הטבעי. בית הגידול האמיתי שלו הוא רק בבית אבא. הוא מתגעגע לחזור לשבת בארץ ישראל וללמוד תורה עם יעקב אביו.

ואת התכונה הזו, לזכור ולא לשכוח את המקום והמצב הטבעי, ירשו גם בני שבט מנשה, בנושאים את השם "מנשה", שקורא כל הזמן: לא לשכוח! להמשיך לזכור!

מכיוון ששבט זה לא מתרגל אף פעם לגלות, הוא גם לא 'מסתנוור' מכך שעם ישראל יורש את ארץ ישראל כולה. שכן הוא תמיד זוכר את ברית בין הבתרים, בה הובטחה גם ארץ "קניי קנייז

לג. שזוהו הפירוש דשם מנשה - כי נשני גו' (רש"י וישלח לב, לג. וראה לקוטי שיחות חט"ו שם הערה 113).
לד. ראה ברכות ג, סע"א.

(12). בראשית, מא, נא.

התועדות משפחתית
לשולחן שבת

שולחן שבת חסידי

בלי סדר!

מה הגיב הרבי למראה דגם בית המקדש מקרטון שהרכיבו הילדים? ומהו הלוקח מן 'אי סדר' ששרר בהקמת המשכן? – החינוך 'בלי סדר' מאפשר להחזיק מעמד גם במצבים של 'בלי סדר' במהלך החיים

"עושה רושם חזק"

לחדרו הקדוש של הרבי. כשהרבי חלף שם בדרכו חזרה מתפילת מנחה, ציין המזכיר שזהו דגם שבנו ילדים מנחת הר חב"ד. הרבי עצר לרגע, התבונן בדגם, והמשיך בדרכו.

לא חלף זמן רב, וזכינו לקבל מענה קודש מהרבי. הרבי הודה על הדגם והביע קורת רוח: "נתקבל ותשואות חן", והוסיף: "דגם בית המקדש עושה רושם חזק וכו'".

הרבי אף טרח להוסיף ולהעיר על תיקונים נדרשים בשערי העזרה, ובמדרגות שער ניקנור (היו חסרות שם כמה מדרגות, אותן לא הצלחנו להרכיב כראוי...). בנוסף, הנחה הרבי שנדאג לכך שגג ההיכל יהיה ניתן להסרה, כך שניתן יהיה לצפות בדגמים של כלי המקדש שבתוך ההיכל.

מפליא הדבר – היחס המיוחד שהעניק הרבי לדגם קרטון שבנו ילדים, והדיוק המופלא בפרטים, מתוך מבט חטוף של רגעים ספורים.

מספר הרב שניאור זלמן גורליק, שליח הרבי בבאר שבע:

בקיץ של שנת תשל"ח למדנו בתלמוד תורה את מסכת מידות ותבנית בית המקדש. הלימוד העיוני עורר בנו, בי ובחברי ר' זאב קנייבסקי, רצון להפוך את הדברים למוחשיים – והחלטנו לבנות דגם של בית המקדש מקרטון. השקענו בו שעות רבות של מחשבה ועבודה מסורה.

כשסיימנו את הבנייה, סבי, הרב מענדל גורליק, אמר בהחלטיות: "כזה בית המקדש – צריך להביא לרבי!". ואכן, בחודש כסלו תשל"ט זכינו לנסוע לרבי, כשעמנו הדגם.

בהתאם לנוהל באותה עת, הדגם היה אמור לעבור ישירות לספריית הרבי, אך סבא 'התעקש' שהרבי יקבל את הדגם באופן אישי. לאחר מאמצים, הסכים המזכיר, הרב גרונר, להניח את הדגם ב'גן עדן התחתון' – המבואה הסמוכה

מבנה וסדר קבוע

המסעות במדבר, וסדר ההקמה היה קבוע: תחילה המבנה והחצר, ורק לאחר מכן הכלים.

אל מול הכלל הברור הזה, עומד מאורע יוצא דופן המתרחש בעת חנוכת המשכן לראשונה. מקריאה פשטנית של פסוקי התורה בפרשת פקודי מובן, שהעמדת ה'כלים' – הקמת המזבח והקרבנות הקורבנות עליו, קדמה להעמדת ה'מבנה' – מחיצות החצר שסביבו. כך שדווקא ברגע כה משמעותי, של חנוכת המשכן, אנו עדים ל'אי סדר'!

מבנה בית המקדש מבוסס על תבנית קבועה, שמלווה אותו מאז ימי המשכן במדבר:

התבנית כוללת את מבנה 'אוהל מועד' – ה'היכל', שבתוכו נמצאים כלי הקודש: מזבח הקטורת, המנורה והשולחן, וכן ארון הברית שבקודש הקודשים; ואת 'חצר אוהל מועד' – ה'עזרה', שמוקפת במחיצות או בחומה, ובה מוצבים מזבח הקורבנות והכיור.

הסדר התקין של תפעול המקדש דורש – שקודם כל יוקמו המבנה והחצר שסביבו, ורק לאחר מכן יועמדו בתוכם הכלים. הדבר היה רלוונטי במיוחד במשכן, אותו היו מפרקים ומקימים מחדש בעת

'לחטוף', בלי סדר!

בזמננו, לפני ביאת המשיח, בו נותרו רק תיקונים ו'בירורים' אחרונים שיש להשלים. עלינו 'לחטוף' ולעסוק בכל דבר של עבודת ה', בלי להתחשב בסדר התקני.

הדבר יכול להתבטא, למשל, בהקדמת לימוד תכנים עמוקים בתורת החסידות, גם טרם לימוד עניינים פשוטים יותר; בהנהגה של הידור מצווה או בדרכי החסידות, גם אם עדיין קיים חוסר בעניינים בסיסיים; ואף בעיסוק בזיכוי הרבים, גם כשאדם מרגיש שטרם מימש בשלמות את מה שנדרש ממנו עצמו.

הפרט המעניין הזה מביא אותנו לתובנה חשובה בעבודת ה'. למרות שקיים סדר מסודר שעל פיו יש לפעול, לעיתים נדרש מאיתנו לחרוג ממנו, ולנהוג דווקא ב'אי-סדר':

מצד ה'סדר' בעבודת השם - יש להעדיף עיסוק בעניינים משמעותיים וכלליים יותר, ורק לאחר מכן לעבור לעיסוק בפרטים 'זוטרים'. בדומה לכך, קיים גם סדר של התקדמות מדורגת: יש תכנים והנהגות המתאימים למתחילים, ויש עניינים המיועדים לבעלי מדרגה מתקדמת יותר.

אך למרות שזהו הסדר התקני, יש זמנים שבהם עלינו לנהוג דווקא ב'אי סדר'. הדבר נכון במיוחד

כבר מגיל הילדות

'קורבן', להתקרב לה' ולהקריב את הגוף והנפש הבהמית - נדרש שגם ה'חנוכה', החינוך ההתחלתי בגיל הילדות, תהיה באופן כזה של 'אי סדר':

מצד ה'סדר', היה צריך לנהל את חינוך הילדים באופן מדורג. תחילה לחשוף אותם לדברים פשוטים ומובנים, ורק לאחר מכן, בגיל בוגר יותר, גם לתכנים פלאיים שנשגבים מהבנה. אך לא, רבותינו נשיאינו הקפידו על כך שחינוך הילדים יהיה ב'אי סדר', וילמדו עימם גם תכנים פלאיים שנשגבים מהבנה שכלית.

דווקא חינוך כזה מסגל אצל הילד את עבודת ה' באופן של התמסרות מוחלטת, על שכלית ובלתי תלויה. כך, גם כאשר הוא ימצא בשלב בחייו בו "חומות העזרה" אינן בשלמות, יהיה לו את הכוח להמשיך לעבוד את ה' כראוי.

(מבוסס על לקוטי שיחות חלק לא, עמוד 218)

'חנוכה' המשכן בתחילת הקמתו באופן של 'אי סדר', הייתה פעולה לדורות:

הרמב"ם פוסק שגם כאשר בית המקדש חרב וחצר העזרה אינה קיימת, ניתן להקריב קורבנות על גבי המזבח. זהו אומנם מצב שאינו כפי ה'סדר' התקין, אך מכוח העובדה שהמשכן "התחנך" מלכתחילה באופן כזה, שהקמת המזבח קדמה להקמת החצר, והקורבנות הוקרבו ללא מחיצות העזרה סביבם - ניתנה היכולת להקריב גם בתנאים כאלה.

כך גם בעבודת ה' האישית. ישנם זמנים בחיים בהם "חומות העזרה" אינן קיימות סביב. כאשר יהודי נמצא 'בחוץ', במקום בו האור האלוקי אינו מאיר בגלוי כמו בבית המקדש, וחשוף הוא לענייני העולם בלי "מחיצות" ההגנה של הקדושה.

כדי שגם במצב כזה תהיה אפשרות להקריב

עמדת התהילים היומי מהודרת לבית הכנסת!

לאור הביקוש, ניתן להשיג שוב את עמדת התהילים והפעם בשני גדלים ובעיצוב מושקע

לרכישת העמדה במחיר עלות פנו לבית חב"ד
או כנסו לאתר chabadisrael.co.il/theilim

לא ל"מדין"! // מאמר "החלצו" – ספר המאמרים תרנ"ט

מהי "שנאת חנם" שבגינה אנו עדיין נמצאים בגלות הארוכה? על מה 'יושבת' השנאה בנפש? ואיך צריך להביט על החסרונות שרואים בזולת? – הקריאה 'לבדק בית' פנימי בעניין היסודי והחשוב כל כך: אהבת ישראל

— א —

מדין ומריבה

"וידבר ה' אל משה לאמר נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים... וידבר משה כו' החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת הוי' במדין". כללות הענין הוא, דהנה מדין הוא לשון מדין ומריבה.

דהו כל ענין קלפת מדין שהוא הפרוד וההתחלקות, והוא ענין שנאת חנם ופרוד הלבבות, שהוא ההפך לגמרי מסטרא דקדושה, שהוא בחינת האחדות דוקא.

וכידוע שזהו עקר ההפרש בין הקדושה לסטרא אחרא:

דבקדושה הוא בחינת האחדות, ושרש ענין הקלפה הוא להפך זה: בבחינת הפרוד וההתחלקות דוקא. וזהו מה שאמר יעקב¹ "יש לי כל" לשון התפללות, ועשו אמר² "יש לי רב" לשון רבוי ופרוד כו'.

— ב —

שנאה מצד ה'ישות'

וזהו מה שקלפת מדין הוא שנאת חנם דוקא, שהשנאה אינה מצד איזה פרט שגורם לו איזה רעה, או שהוא מנגד לו באיזה פרט, כי אם מפני שאינו יכול לסבל את זולתו, גם שלא ידעו כלל, ולא היה לו שום משא ומתן עמו כו', ואי אפשר לו להתאחד עמו כו'.

וזהו הנקרא שנאת חנם, שהוא שונא אותו חנם על לא דבר כו'.

ולפעמים יש בזה גם כן איזה פרטים: דהינו שיש לו איזה טענה למה הוא שונא אותו כו', אבל זהו שבא אחר כך, והינו שלא שהטעמים הפרטים

(1) וישלח לג, יא.
(2) שם, ט.

הם סבת השנאה, רק שמצא לו תואנה ועלילה להצדיק את עצמו לפני זולתו לבד, אבל אינה אמתית, כי אם השנאה הוא מצד שלא יכול לסבל את הזולת.

והסבה היא הישות שלו, שהוא חשוב בעיני עצמו, ובכלל ענין הישות והרגשת עצמו שמרגיש את עצמו מאד בכל פרט ופרט שלו כו', ולכן אינו יכול לסבל את הזולת כו'. דמפני הישות שלו אינו נותן מקום לזולתו, דהזולת בהכרח ממעט מציאותו, ולכן אינו יכול לסבל אותו.

ובסטרא דקדושה דעקרו הוא בטול, הרי הוא בבחינת יחוד והתכללות. דלהיות שהוא בבחינת בטול הרי הוא נותן מקום אל הזולת, וענין מה שנותן מקום הינו שהוא מקבל את הזולת ומתאחד עמו כו'.

נמצא דבסטרא אחרא מצד הישות אינו נותן מקום לזולתו והוא מנגד לו במה שהוא נמצא, וזהו סבת הפרוד שאינו יכול לסובלו. ובסטרא דקדושה מצד הבטול הוא נותן מקום אל הזולת שמקבל אותו ומתאחד עמו כו'.

— ג —

מבטל את ה'טוב' שבזולת

והנה זהו גם כן הסבה מה שנצמח שנאה בין איש לרעהו בלי שום טעם ודעת, רק שלא יוכל לסבל את רעהו, ומביט עליו רק בעין רעה עד שנמאס ונבזה בעיניו גם כל הטוב שבו, שמבטל ומבזה את עבודתו של רעהו וקיום התורה ומצוות שלו כו'.

מפני שאינו מחשב כלל עבודת זולתו ואינו חושב אותו ל'עובד', שנותן מגרעת בעבודת חברו, ומאס ויבטל את הטוב שלו. ומה שימצא בו איזה חסרון, אף גם בחיצוניות שאינו נוגע לגוף ועצם העבודה כלל, יגדיל וירחיב הדבר וידבר בזה הרבה ויבזה אותו.

ומכל שכן כשנמצא בו איזה מדה לא טובה

אותו. ששונא אותו בלבו ואינו חפץ כלל בטובתו (ולא בכללות הענין - שיהיה עבודת הוי', פאשר כל אחד ואחד צריך לרצות באמת שיהיה עבודת ה' בעולם, שזה חפץ ורצון ה' כו'), אדרבה [להפך] כו'.

והסבה הוא מצד העדר עבודתו באמת שהעבודה שלו אינו אמתית כו'. דגם שהוא עובד ה' בתפלה ותורה כו' מפל מקום אינה אמתית בבחינת בטול והנחת עצמותו, כי אם בבחינת ישות ובמגש בעצמו כו'.

— ד —

אריכות הגלות

וזהו ענין קלפת מדין, לשון מדון ומריבה, שהוא ענין הפרוד וההתחלקות כענין שנאת חנם הנ"ל, שהוא ההפך ומנגד לכללות שם הוי', שהוא בחינת היחוד וההתכללות דוקא.

וקלפת מדין הוא המנגד לזה לגמרי, וגרוע יותר מהז' עממין שהן הז' מדות רעות, וכמו התאנה והפעס ורצחיה והגאנה כו' שכל אחד ואחד פוגם רק באות פרטי משם הוי' כו'. וכן גם באסור תורה בשם"ה לא תעשה רחמנא ליצלן שפוגם רק במדרגה אחת פרטית, מה שאין כן בקלפת מדין, שהוא ענין הפרוד וההתחלקות פוגם בכללות שם הוי' כו'.

ולכן קשה מאד לתקן קלפת מדין יותר מהקלפות דז' מדות רעות, גם באסורי התורה כו'. והראיה לזה ממה שגלות ראשון שהיה על עוונות חמורים דעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים, מפל מקום היה רק שבעים שנה, דבזמן שבעים שנה תקנו הפגמים שנעשו על ידי החטאים ועוונות הנ"ל.

וגלות האחרון הזה שהוא על שנאת חנם, וכידוע דבעון שנאת חנם נחרב הבית שני כו' ונמשך הגלות המר יותר מ"ח מאות שנים, והינו מפני שהפגם הוא בכללית כו'.

אשר "אין אדם צדיק [בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא] כו"³, לפסיק בשביל זה כל חלק הטוב שלו שהוא כאין ואפס ממש. ונגדיל את הרע על הטוב חס ושלום, עד שהוא אצלו כאלו אינו כו'.

באמת אינו כן!

ובאמת אינו כן, דהרי מה שעובד את ה' בתפלה ועוסק בתורה וקיים המצוות - הרי זה טוב, והרי זהו עקר מלאכתו ועבודתו כל היום, שעוסק בתפלה ותורה כו'. ומה שנמצא בו מדה רעה זהו לפי שלא נתקן עיניו, כי הרי "עיר פרא אדם יולד"⁴ דמתחילת לידתו אינו מתקן, כי אם זהו עבודתו כל ימי חלדו לתקן מדותיו.

שעל זה נאמר⁵ "ימי שנתינו בהם שבעים שנה" בהם אותיות **בהמה**, וקאי על המדות הרעות הטבעיים של הנפש הבהמית שעל זה נתן לאדם שבעים שנה לברר הז' מדות רעות כו'. ואי אפשר לתקן הכל כאחת רק "מעט מעט אגרשנו מפניך כו"⁶, שצריכים על זה רבוי יגיעה ועבודה עד שבמשך זמן ברבוי עבודה בתפלה בהתבוננות באלקות ובהתגברות המדות של הנפש האלקית, מחליש ומברר ומזכך את המדות טבעיים דנפש הבהמית כו', וכאשר הוא עובד ה' בטח וברר ויתקן מדותיו.

במקום לבטל, תעודד ותסייע!

ולפעמים צריכים על זה סיוע מהולתו כי בעצמו מצד אהבת עצמו לפעמים אינו יודע מהמדה רעה שבו וצריך חברו לעוררו על זה ולהמציא עצות כו', ואם הוא אהבו באמת צריך לעוררו על זה בינו לבין עצמו שיתקן מדתו הלא טובה וימציא לו עצמה איך לתקן כו'.

וכשאנו עושה כן כי אם מבטל ומבזה ומשפיל אותו, ובפרט בפני אחרים, זהו הוראה על שנאתו

- (3) ע"פ קהלת ו, כ.
- (4) איוב יא, יב.
- (5) תהלים צ, י.
- (6) משפטים כג, ל.

בית חב"ד, בית הכנסת, לעסק או למוסד החינוכי
התוכן מתעדכן כל העת, בקטעים רלוונטיים
תוכן מרתק ומותאם לקהל היעד

למרות היעדר
JEM ישראלי < did.li/JEM-tv < 03-3083554

חבצע מיוחד
לאיר החדש
35% הנחה
לשנה
ראשונה

לחיות עם הרבי - סביב השעון
וידאו מהרבי ברצף
בכל שעות היממה

בית

רבי אומר

ביאורי הרבי על פרקי אבות

פרק שני

לשלוט על הרצון

הוא היה אומר: עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו, בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. הלל אומר: אל תפרוש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמוע שסופו להשמע, ואל תאמר לשאפנה אשנה, שמא לא תפנה. (משנה ד)

על פי שורת הדין, מספיק למלא את רצון הבורא בפועל. אולם כאן מלמדת אותנו המשנה שהאדם צריך להתאים גם את רצונו ושאיפותיו לרצונו של הקדוש ברוך הוא - עד שרצון ה' יהיה גם רצונו שלו. מדוע באמת חשוב כל כך שהרצון יהלום את רצון ה'? שכן הרצון הוא אחד הכוחות החזקים ביותר בנפש האדם. הוא שולט על שאר כוחות הנפש, מכוח המעשה ועד לכוחות השכל והמידות, שהרי הרצון מסוגל להטות את הרגש ואת השכל, לנווט אותם ולהתאים אותם אליו. לכן יש להשתדל ביותר לעבוד על הרצון, ולא מספיק המעשה בפועל וגם לא עבודת השכל והרגשות. מפני שאם הרצון לא מתאים לרצון ה', הוא עלול להטות בסופו של דבר את השכל והמידות וגם את המעשה לכיוונים לא נכונים. ועל כך מלמד אותנו התנא: "כדי שיעשה רצונך כרצונו". כאשר האדם מקיים את ההוראה "עשה רצונו כרצונך", אז הקדוש ברוך הוא מקיים את רצונו ומאפשר לו לעבוד אותו במידת החסידות, ולצורך כך מבטל ומסיר את כל המכשולים והדברים שעלולים להפריע לו בעבודת ה', ומשפיע לו את כל הברכות הנדרשות לצורך כך.

(משיחת שבת פרשת תזריע-מצורע תשמ"ז)

עת לדעת

אירועים בדברי ימי חסידות
חב"ד על פי לוח השנה

מבוסס על הספר 'עת לדעת', בהוצאת צעירי אגודת חב"ד
מאת השליח הרב אברהם שמואל בוקיעט ע"ה
מוקדש לעילוי נשמתו

ד מנחם־אב

תשמ"ז

הרבי ביקש, "בקשה נפשית", שכל אחד יקיים את דברי המשנה "עשה לך רב", שאיתו יתייעץ בענייניו, ויתן בפניו דין וחשבון מדי פעם.

ה מנחם־אב

תשט"ז

שנים עשר בחורים שלוחי הרבי מגיעים לארץ הקודש, על מנת לעודד ולחזק את חסידי חב"ד בעקבות הפיגוע הקטלני בבית הספר למלאכה בכפר חב"ד, שהתרחש שלושה חודשים קודם לכן.

א מנחם־אב

תש"נ

באופן נדיר ובפעם הראשונה, הרבי נסע לאוהל הקדוש בראש חודש.

ב מנחם־אב

תרפ"ט

הרבי הריי"צ הגיע לביקור בארץ הקודש, בכדי להתפלל במקומות הקדושים, בהיעדר האפשרות להתפלל בציוני רבותינו נשיאנו ברוסיה. הרבי ביקר בערים: ירושלים, עפולה, טבריה, צפת, מירון, חברון, תל אביב, בני ברק ופתח תקוה.

יום שישי

כט תמוז – ערב ראש חודש

מנחם-אב

אם יש יותר משלושה עשר, מחלקים את הפרק ולומדים בכל ראש חודש מספר פסוקים כך שבמהלך השנה ילמדו את הפרק כולו. ואם יש פחות פסוקים, חוזרים ולומדים שוב את הפרק.⁸

שבת קודש

א מנחם-אב – ראש חודש

התפילות וקריאת התורה

- יש להשתדל במיוחד להתפלל שחרית במניין, כדי לומר הלל עם הציבור. ומי שמאחר לתפילה בציבור, לא יאמר את ההלל עם הציבור אלא לפי סדר התפילה.⁹
- באמירת ההלל, גם היחיד מברך בעצמו את ברכות ההלל ("לקרוא את ההלל" ו"מלך מהולל בתשבחות"). ובתפילה בציבור, ידרז לברך בחשאי קודם ברכת החזן.¹⁰
- מוציאים שני ספרי תורה. בספר הראשון קוראים בפרשיות מטות ומסעי.
- בקריאת הפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את ספר במדבר, כולם עומדים. רצוי שבעל הקורא יעצור לכמה שניות לפני שיתחיל לקרוא את הפסוק, כך שהמתפללים שיושבים יספיקו לקום וכולם ישמעו היטב את הקריאה.
- בסיום הקריאה כל הציבור אומר: "חזק חזק ונתחזק!". אחר כך בעל הקורא אומר את המשפט, ויחד איתו אומר גם העולה לתורה.¹¹
- מניחים את הספר השני על הבימה, אומרים חצי קדיש, ומגביהים וגוללים את הספר הראשון.
- בספר השני קוראים למפטיר את הקריאה לראש חודש, ולאחר מכן מגביהים וגוללים.
- קוראים את ההפטרה מ'תלתא דפורענותא' ("שמעו דבר ה'"),¹² ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון מהפטרת שבת ראש חודש.¹³
- לא אומרים "אב הרחמים".

- בערב ראש חודש יש להוסיף בלימוד תורה, בתפילה ובצדקה,¹ וכן מחלקים לצדקה את מה שהצטבר בקופות הצדקה במהלך החודש.²
- היום, ערב ראש חודש מנחם-אב, יש להוסיף בצדקה יותר מהרגיל בכל ערב ראש חודש, וכדאי לתת סכום שווה ערך לעלות של שתיים או שלוש ארוחות.³
- החל מראש חודש מנחם-אב יש להוסיף עוד יותר בעניינים השייכים לימי בין המצרים: לימוד התורה, ובפרט בהלכות בית הבחירה, ונתינת צדקה.⁴

ליל שבת קודש וראש חודש

- לא מכריזים "יעלה ויבוא" לפני שמונה עשרה בערבית ולא בשחרית מחר, אלא מזכירים לציבור בדפיקה על השולחן וכדומה.⁵
- מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בתפילת ערבית, אינו חוזר ומתפלל.
- מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון - מהערב ועד מחר (עד השקיעה)⁶ - אם נזכר אחרי שאמר את שם השם בברכת "בונה ברחמי ירושלים", אומר אחרי סיום ברכת "בונה ברחמי": "ברוך... שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזיכרון". ואם נזכר אחרי שכבר התחיל לומר "ברוך" של הברכה הבאה, ממשיך את ברכת המזון ולא חוזר.⁷

מנהגי ראש חודש

- נוהגים להוסיף מאכל מיוחד בארוחה לכבוד ראש חודש.⁸
- מנהג עתיק ללמוד בכל ראש חודש פסוק אחד עם פירוש רש"י ופירושים נוספים מפרק התהלים האישי המתאים לגיל (לדוגמה, מי שהוא בן שלוש עשרה - פרק יד). אם יש בפרק יותר משנים עשר פסוקים (ובשנה מעוברת,

(8) ספר המנהגים עמ' 36.

(9) רמ"א תכב"ב. שו"ע אדמו"ר תפח"ג.

(10) המזכיר הרה"ח ר"ל גרונר בשם הרבי בשם אדמו"ר מהור"צ בשם אדמו"ר מהור"ש"ב. וראה כף-החיים סי' תכב ס"ק לח.

(11) ספר-המנהגים עמ' 36. שיחות-קודש תשמ"א ח"ד ס"ע 322.

(12) ספר-המנהגים שם. לוח כולל-חב"ד. אג"ק ח"ד עמ' יד. וראה הנסמן באוצר מנהגי חב"ד ניסן-סיון עמ' רפה, ובהתקשרות גיליון עו, בסופו.

(13) ספר-המנהגים ס"ע 33. "רשימות" חוברת ד' עמ' 6, וש"נ.

(14) לוח כולל-חב"ד. לקוטי-שיחות כרך לה עמ' 191 הערה 34.

(1) התועדויות תשמ"ו ח"ג ס"ע 593.

(2) ספר-המנהגים עמ' 77.

(3) פתח-דבר ל'הלכות בית הבחירה להרמב"ם עם חידושים וביאורים'.

(4) שם, וס' יד"י ומנהגי ראש-חודש - חב"ד פ"ז הערה 4.

(5) קצות-השולחן סי' מז ס"ד ע"פ סידור אדמו"ר.

(6) שו"ע אדמו"ר סי' קפח ס"י. סידור אדמו"ר.

(7) ראה שו"ע או"ח סי' תיט וכף-החיים שם ס"ק ד.

מזמור תהלים ואחר כך יתפלל שוב את תפילת שמונה עשרה, ויכוון במחשבתו שזו תפילת נדבה.²⁰

סיומי מסכת

- בימים אלה יש להשתדל להוסיף בדברים טובים ושמחים באופנים שמותרים לפי ההלכה, ובראשם שמחה לגמרה של תורה. לכן נוהגים לערוך בכל יום מתשעת הימים (כולל גם בתשעה באב עצמו, וכן בשבת שבתשעת הימים) סיומי מסכת. ומי שלא יכול לסיים בעצמו, ישתתף במעמד 'סיום' של אחרים.²¹
- מוטב לערוך סיום על מסכת שלמה בגמרא.²² וכדאי לערוך סיומים על מסכתות שהסיום שלהן קל להסברה גם לאנשים פשוטים, כמו מסכת תמיד (שהיא מסכת קלה והקצרה ביותר) או מסכתות ברכות, נזיר, יבמות וכריתות (שמסתיימות ב"כל בניך לימודי השם", שהוא רעיון שאפשר לומר אותו בצורה פשוטה) - וכך אפשר לשתף ב'סיום' אפילו יהודי שפוגשים ברחוב או באמצע העבודה.²³
- את חגיגת ה'סיום' יש לערוך בשמחה ובהשתתפות רבים, כולל נשים וילדים.²⁴
- כדי לזכות גם את אלו שלא משתתפים בגופם במעמד סיום כלשהו, יש לערוך סיום גם בשידור ברדיו, וכך לקשר גם אותם לשמחת ה'סיום'.²⁵
- עורך ה'סיום' יעורר בדבריו את המשתתפים להוסיף בלימוד התורה ובנתינת צדקה וכן באהבת ישראל.²⁶ וכדאי להסמך את הדברים לנתינת צדקה בפועל - לשים כסף בקופת צדקה,²⁷ ובשבת לתת אוכל ושתייה לנזקקים או לתת צדקה רוחנית כמו עצה טובה או לימוד תורה.²⁸
- במקומות שהדבר מתאים, רצוי לערוך אחרי ה'סיום' סעודה והתוועדות.²⁹

• במוסף אומרים "אתה יצרת". מי שטעה ואמר "תקנת שבת" כמו בשבת רגילה - אם נזכר לפני סיום תפילת שמונה עשרה, חוזר ל"אתה יצרת"; ואם נזכר אחרי שסיים, חוזר ומתפלל שמונה עשרה. ואם אמר את ברכת "אתה יצרת", או הזכיר במשהו את מוסף ראש חודש, אף אם סיים בטעות "מקדש השבת" כמו בכל שבת - לא צריך לחזור ולתקן.¹⁵

- אחרי התפילה עורכים קידוש והתוועדות בבית הכנסת,¹⁶ בה יוסיפו בדברי תורה ובקבלת החלטות טובות בלימוד התורה וקיום המצוות, מתוך שמחה לכבוד סיום ספר בתורה.¹⁷
- במנחה לא אומרים "צדקתך".
- לאחר תפילת מנחה קוראים את פרק שני בפרקי אבות.

יעלה ויבוא

- מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בתפילת שחרית או מנחה:
- אם נזכר מיד אחרי שאמר את שם השם בסיום ברכת "המחזיר שכינתו לציון", יאמר "למדני חוקיך", ואז יאמר "יעלה ויבוא" ואחר כך ימשיך ויאמר "ותחזינה".¹⁸
- ואם נזכר אחרי שכבר סיים את הברכה, יאמר "יעלה ויבוא" וימשיך בברכת מודים.
- ואם נזכר אחרי שכבר התחיל "מודים", חוזר לברכת "רצה".
- ואם נזכר אחרי שאמר את שם השם של סיום ברכת מודים או שים שלום, לפני שחוזר לברכת רצה משלים ואומר "[ברוך אתה ה'] למדני חוקיך", ואז חוזר לברכת רצה.
- ואם נזכר אחרי שאמר את "יהיו לרצון" השני בסיום שמונה עשרה, חוזר ומתפלל שוב (בלי לומר "ה' שפתיי תפתח"), או שייגש חזן ויתפלל את חזרת הש"ץ.
- ו[בשחרית] אם נזכר אחרי שהתפלל מוסף, אינו חוזר.¹⁹

- ו[במנחה] אם נזכר בתפילת ערבית - לאחר תפילת שמונה עשרה של ערבית יאמר

(20) לוח כולל-חב"ד בדר"ח מרחשוון.
(21) סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 (ועיי' ש עמ' 733), סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 564, שיחות-קודש תש"מ עמ' 672.
(22) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 86. וראה גם 'התוועדות' תש"נ ח"א עמ' 97.
(23) 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96.
(24) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 108.
(25) שיחות-קודש תש"מ ח"ג עמ' 672.
(26) 'מאוצר המלך' ח"א עמ' 283. 'התוועדות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1849.
(27) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 708. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 564.
(28) 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123.
(29) סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 565 והערה 127.
(30) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733.

(15) לוח כולל-חב"ד (מקור דין זה - בברכי-יוסף תצ"ס ח, שו"ת תשובה-מאהבה ח"א סי' קס, חכמת-שלמה ס"ס תכה, ליקוטי מהרי"ח (בדפוס המקורי - ח"ב דף צו ע"ב).
(16) היום יום, ל ניסן. 'התוועדות' תש"נ ח"ג עמ' 383.
(17) ספר השיחות תש"נ ח"א עמ' 233.
(18) כף-החיים סי' קיד ס"ק כח.
(19) שו"ע אדמו"ר סי' קכו ס"ג.

יום ראשון ב מנחם-אב

• את שיעור החומש היומי מסיימים בפסוק יא בפרק א (מסתיים במילים "כאשר דיבר לכם")³⁰, ולא כפי המנהג לסיים בפסוק אחד קודם לכן.

הלכות ומנהגים לתשעת הימים³¹

• ממעטים בשמחה, וכן במשא ומתן של שמחה.
• אסור לקנות בגדים ונעליים חדשים, גם אם לא לובשים אותם עד אחרי תשעה באב.
• אסור לכבס בגדים, גם אם ילבשו אותם רק אחרי תשעה באב. מותר לכבס בגדים של תינוקות וילדים.
• אסור גם ללבוש בגדים (הכוונה לבגדים עליונים, ולא לגרביים ולבנים) מכובסים שלא נלבשו עדיין מהכביסה, אלא רק לכבוד שבת קודש.

• למעשה נוהגים לפני ראש חודש ללבוש לכמה דקות את כל הבגדים המכובסים שעומדים ללבוש במשך תשעת הימים³², ואז מותר ללבוש אותם. ומי שלא הספיק יכול להניח את הבגדים על הרצפה כדי לפגום קצת את ניקיונם, ואז מותר ללבוש אותם. אפשרות נוספת היא ללבוש את הבגדים המכובסים בשבת, אבל זה מותר רק

(30). כך נהגו בקריאת התורה בליוואוויטש.

(31). על פי לוח כולל-חב"ד.

(32). כפי-החיים ס' תקנא ס"ק צא.

בתנאי שנהנים מהם בשבת עצמה - לדוגמה, ללבוש חולצה אחת כליל שבת, ואז להחליף בבוקר ועוד אחת אחר הצהריים.

• אסור להתרחץ לשם הנאה אפילו במים קרים. מי שהחום והזיעה מציקים לו, והוא סובל מהריח או מכך שהבגדים נדבקים לגוף או מגירוד וכדומה - מותר לו להתרחץ³³.

• מי שטובל במקווה בכל ערב שבת, מותר לו לטבול, ולהתרחץ במים חמים וסבון, גם בערב שבת בתשעת הימים³⁴. מי שטובל מדי יום, מותר לו לטבול גם בתשעת הימים³⁵.

• אסור לאכול בשר ולשתות יין, מלבד בשבת ובסעודת מצווה.

• לא נכנסים לדירה חדשה.

• טיפולים רפואיים, אם אפשר - יש לדחות לאחר תשעה באב³⁶.

יום רביעי

ה מנחם-אב

• היום חל יום ההילולא של האריז"ל. ביום זה יש להוסיף בלימוד תורה ובנתינת צדקה ובהפצת תורת החסידות³⁷.

(33). שו"ת אגרות-משה אה"ע ח"ד סי' פד אות ד, נטעי-גבריאל הל' בין-המצרים ח"א פמ"ב ס"ד.

(34). כן הורה הרה"ג והמשפיע ר' חיים-שאול ברוק ע"ה. וראה בכ"ז בס' 'מנהג ישראל תורה' סי' תקנ"א ס"ק יא.

(35). ראה לוח 'דבר-בעת'.

(36). אגרות-קודש כרך ט, עמ' שנו.

(37). 'התנועות' תשמ"ט ח"ד עמ' 109.

<< המשך מעמוד 11

מהרגש של "מנשה" בתכלית - שאין אדם יכול לשכוח את "בית אבי", והוא נתון בגעגועים תמידיים לשוב לירושת הארץ כו'.

במבט שטחי וצר מבעד לחור המנועול, ימים אלו יכולים להיתפס כ"ימי זיכרון" והזדהות עם צרות שאירעו בעבר, כאילו מדובר בימים בהם אנו מציינים את ההיסטוריה ועושים מקום לתקופות האפלות שעבר עמנו 'פעם'.

אך הרבי מלמד אותנו להסתכל על הימים הללו במבט נכון ואמיתי. מטרת האבלות היא לא הצער כשלעצמו, כי אם לתת לנו תזכורת שהמצב שלנו כעת, טוב ככל שיהיה, הוא רחוק מלהיות אידיאלי, ובכך לעורר את התשוקה לגאולה שלמה.

והרבי מסיים:

והרי "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה"^ל, כי האבלות עצמה מבטאת את התשוקה והגעגועים לירושלים, ולפיכך ממלא אבינו שבשמיים את תשוקתו של הבן, והוא "זוכה ורואה בשמחתה", בגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, וייחפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים^{לו}, במהרה בימינו ממש.

לה. תענית ל, ב. ב"ב ס, סע"ב.

לו. זכר' ח, יט. רמב"ם סוף הל' תעניות.

שניים מקרא ואחד תרגום

מוקדש לע"נ הרה"ת ר' מנחם מענדל הכהן ב"ר הרה"ת יהושע זעליק
הכהן ע"ה ומרת גאלדא בת הרה"ת מרדכי ירחמיאל חיים לימא ע"ה

ב נפֿשָׁה יָקוֹם: וְיִשְׁמַע בְּעֵלָה וַיִּשְׁתּוֹק לָהּ לֹא אֶעֱדִי יְתָהוֹן
וּיקוֹמוֹן כָּל נִדְרָהָ וְכָל אֶסֶר דִּי אֶסְרֵת עַל נִפְשָׁה יְקוֹמוֹן:
י וְאַם־הֶפֶר יִפֹּר אַתָּם | אִישָׁה בְּיוֹם שְׁמֹעוֹ בְּלִמְדָּא
שְׁפָתֶיהָ לְנִדְרֶיהָ וְלֶאֱסֹר נִפְשָׁה לֹא יָקוֹם אִישָׁה הֶפֶרָם
וַיהוֹה יִסְלַח־לָהּ: וְאִם בִּשְׁלֹא יִבְטַל יְתָהוֹן בְּעֵלָה בְּיוֹמָא
דִּי שְׁמַע כָּל אֶפְסוֹת סְפֻתָּהָ לְנִדְרָהָ וְלֶאֱסֹר נִפְשָׁה לֹא
יְקוֹמוֹן בְּעֵלָה בְּשִׁלְנוֹן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּךְ לָהּ: יד בְּלִיגֵר
וְכִלְשִׁבְעָת אֶסֶר לְעֵנַת נִפְשָׁה יִקְיָמוֹן וְאִישָׁה יִפְרָנוּ:
כָּל נִדֵּר וְכָל קִיּוּמָת אֶסֶר לְסַגְפָּא נִפְשָׁה בְּעֵלָה יִקְיָמוֹן
וּבְעֵלָה יִבְטַלְנוּ: טו וְאַם־הֶחֱרַשׁ יִחְרִישׁ לָהּ אִישָׁה מִיּוֹם
אֱלִיּוֹם | וְהָקִים אַתָּה בְּלִיגֵרֶיהָ אוֹ אַתָּה בְּלִיגֵרֶיהָ אֲשֶׁר
עָלֶיהָ חָקִים אַתָּם בְּיַחְרֵשׁ לָהּ בְּיוֹם שְׁמֹעוֹ: וְאִם מִשְׁתַּק
יִשְׁתּוֹק לָהּ בְּעֵלָה מִיּוֹם יָקִים יִתְּ כָּל נִדְרָהָ אוֹ יִתְּ
כָּל אֶסְרָהּ דִּי עָלָה יָקִים יְתָהוֹן אֲרִי שְׁתַּק לָהּ בְּיוֹמָא
דְּשְׁמַע: טז וְאַם־הֶפֶר יִפֹּר אַתָּם אַחֲרֵי שְׁמֹעוֹ וְנִשְׂא אַתָּה
עֹנָה: וְאִם בִּשְׁלֹא יִבְטַל יְתָהוֹן בְּתֵר דְּשְׁמַע וְיִקְבֵּל יִתְּ
חוּבָה: יז אֵלָה חֲתָנִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲתִימִשָּׁה בֵּין אִישׁ
לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אֵב לְבָתוֹ בְּנִגְרִיָּה בֵּית אֲבִיהָ: אֲלִין קָמִיא
דִּי פִקִּיד יִי יִתְּ מִשָּׁה בֵּין גָּבֵר לְאִתְמָתָה בֵּין אֲבָא לְבָרְתָה
בְּרַבִּיּוּתָהָ בֵּית אֲבוּהָ: א וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מִשָּׁה לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יִי עִם מִשָּׁה לְמִימֵר: ב נָקֻם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֵת הַמִּדְרִגִּים אַחֵר תִּאֲסֹף אֶל־עַמִּיד: א תִּפְרַע פְּרָעֻנוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְרֵגָא בְּתֵר כִּן תִּחְפְּשֵׁן לְעַמִּיד: ג וַיִּדְבֹּר
מִשָּׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחְלֹצוּ מֵאִתְכֶּם אֲנָשִׁים לְצִבָּא וַיהוֹ
עֲלִימִדָּן לְתַת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדָּן: ד וּמִלִּיל מִשָּׁה עִם עֲמָא
לְמִימֵר וְרִיזוּ מִנְכֹּן גָּבֵרִין לְחִילָא וַיהוֹן עַל מִדָּן לְמִיחַב
פְּרָעֻנוֹת דִּין עֲמָא דִּין בְּמִדָּן: ד אֵלָה לְמִטָּה אֵלָה לְמִטָּה
לְכָל מְבוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּ לְצִבָּא: אֵלָפָא לְשִׁבְטָא אֵלָפָא
לְשִׁבְטָא לְכָל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּן לְחִילָא: ה וַיִּמְסְרוּ
מֵאֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל אֵלָה לְמִטָּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֵלָה חֲלוּצֵי צִבָּא:
וְאִתְבַּחְרוּ מֵאֲלָפֵי דִישְׁרָאֵל אֵלָפָא לְשִׁבְטָא תְרִי עָשָׂר
אֲלָפִין מְזֻרְזֵי חִילָא: ו וַיִּשְׁלַח אַתָּם מִשָּׁה אֵלָה לְמִטָּה
לְצִבָּא אַתָּם וְאִתְפִּינְחֻם בְּזִינְאֲלִעְזֹר הַכְּהֵן לְצִבָּא וְכָל
הַקָּדָשׁ וְחִצְצֻרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ: וּשְׁלַח יְתָהוֹן מִשָּׁה
אֵלָפָא לְשִׁבְטָא לְחִילָא יְתָהוֹן וְיִתְּ פִינְחָס בֶּר אֲלִעְזֹר פִּהְנָא

ב וַיִּדְבֹּר מִשָּׁה אֶל־רַאשֵׁי הַמְּבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה
הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה: וּמִלִּיל מִשָּׁה עִם רִישֵׁי שִׁבְטֵי
לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימֵר דִּין פִּתְגָמָא דִּי פִקִּיד יִי: ג אִישׁ
כִּי־יִדֹר נִדֵּר לַיהוָה אוֹ־יִשְׁבַּע שְׁבָעָה לְאֶסֶר אֶסֶר עַל־נִפְשׁוֹ
לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כְּכִלְהִיָּא מִפּוֹ יַעֲשֶׂה: גְּבֵר אֲרִי יִדֵּר נִדֵּר
קָדָם יִי אוֹ יָקִים קָנָם לְמִסֵּר אֶסֶר עַל נִפְשָׁה לֹא יִבְטַל
פִּתְגָמָה כְּכָל דִּיפּוֹק מִפּוּמָה יַעֲבֹד: ד וְאִשָּׁה כִּי־תִדֹר נִדֵּר
לַיהוָה וְאֶסְרָהּ אֶסֶר בְּבֵית אֲבִיהָ בְּנִגְרִיָּה: וְאִתְמָא אֲרִי
תִדֵּר נִדֵּר קָדָם יִי וְתִסֵּר אֶסֶר בְּבֵית אֲבוּהָ בְּרַבִּיּוּתָהָ:
ה וְשְׁמַע אֲבִיהָ אֲתִיגְרִיהָ וְאֶסְרָהּ אֲשֶׁר אֶסְרָה עַל־נִפְשָׁהּ
וְהִחְרִישׁ לָהּ אֲבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נִדְרֶיהָ וְכִלְאֶסֶר אֲשֶׁר־אֶסְרָה
עַל־נִפְשָׁה יָקוֹם: וְיִשְׁמַע אֲבוּהָ יִתְּ נִדְרָהּ וְאֶסְרָהּ דִּי
אֶסְרֵת עַל נִפְשָׁה וְיִשְׁתּוֹק לָהּ אֲבוּהָ וּיקוֹמוֹן כָּל נִדְרָהָ
וְכָל אֶסְרֵי דִי אֶסְרֵת עַל נִפְשָׁה יְקוֹמוֹן: ו וְאַם־הִנִּיא אֲבִיהָ
אִתָּהּ בְּיוֹם שְׁמֹעוֹ כָּל־נִדְרֶיהָ וְאֶסְרֵיהָ אֲשֶׁר־אֶסְרָה עַל־
נִפְשָׁה לֹא יָקוֹם וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ כִּי־הִנִּיא אֲבִיהָ אִתָּהּ:
וְאִם אֶעֱדִי אֲבוּהָ יִתְּ בְּיוֹמָא דְשְׁמַע כָּל נִדְרָהָ וְאֶסְרָהּ
דִּי אֶסְרֵת עַל נִפְשָׁה לֹא יְקוֹמוֹן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּךְ לָהּ
אֲרִי אֶעֱדִי אֲבוּהָ יִתְּ: ז וְאַם־הָיוּ תְּהִיָּה לְאִישׁ וְנִדְרֵיהָ
עָלֶיהָ אוֹ מִכְּמָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אֶסְרָה עַל־נִפְשָׁה: וְאִם
מִקְוָה תְּהִיָּה לְגָבֵר וְנִדְרָהָ עָלָה אוֹ פְּרוּשׁ סְפֻתָּהָ דִּי
אֶסְרֵת עַל נִפְשָׁה: ח וְשְׁמַע אִישָׁה בְּיוֹם שְׁמֹעוֹ וְהִחְרִישׁ לָהּ
וְקָמוּ נִדְרֵיהָ וְאֶסְרָהּ אֲשֶׁר־אֶסְרָה עַל־נִפְשָׁה יָקָמוּ: וְיִשְׁמַע
בְּעֵלָה בְּיוֹמָא דְשְׁמַע וְיִשְׁתּוֹק לָהּ וּיקוֹמוֹן נִדְרָהָ וְאֶסְרָהּ
דִּי אֶסְרֵת עַל נִפְשָׁה יְקוֹמוֹן: ט וְאַם בְּיוֹם שְׁמֹעוֹ אִישָׁה יִנִּיא
אוֹתָהּ וְהֶפֶר אֲתִיגְרִיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאִתְּ מִכְּמָא שְׁפָתֶיהָ
אֲשֶׁר אֶסְרָה עַל־נִפְשָׁה וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ: וְאִם בְּיוֹמָא
דְּשְׁמַע בְּעֵלָה אֶעֱדִי יִתְּ וּבִטַּל יִתְּ נִדְרָהָ דִּי עָלָה וְיִתְּ
פְּרוּשׁ סְפֻתָּהָ דִּי אֶסְרֵת עַל נִפְשָׁה וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּךְ
לָהּ: י וְנִדֵּר אֲלִמְנָה וְגִרּוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר־אֶסְרָה עַל־נִפְשָׁה
יָקוֹם עָלֶיהָ: וְנִדֵּר אֲרָמְלָא וּמִתְרַבָּא כָּל דִּי אֶסְרֵת עַל
נִפְשָׁה יָקוֹם עָלָה: יא וְאַם־בֵּית אִישָׁה נִדְרָהּ אוֹ־אֶסְרָהּ
אֶסֶר עַל־נִפְשָׁה בְּשִׁבְעָה: וְאִם בֵּית בְּעֵלָה נִדְרָת אוֹ אֶסְרֵת
אֶסֶר עַל נִפְשָׁה בְּקִיּוֹם: יב וְשְׁמַע אִישָׁה וְהִחְרִישׁ לָהּ לֹא
הִנִּיא אִתָּהּ וְקָמוּ כָּל־נִדְרֵיהָ וְכִלְאֶסֶר אֲשֶׁר־אֶסְרָה עַל־

לחילא ומגני דקודשא ונצצות יבכתא בידה: ו ויצבאו
עלמדין כאשר צוה יהוה את־משה ויהרגו כל־זכור:
ואתחילו על מדין כמא די פקיד יי ית משה וקטלו כל
דכורא: ח ואת־מלכי מדין הרגו על־חלליהם את־אוי
ואת־רקם ואת־צור ואת־חור ואת־זבע חמשת מלכי מדין
ואת בלעם בן־בעור הרגו בהרב: וית מלכי מדין קטלו
על קטיליהון ית אֵוי וית רקם וית צור וית חור וית רבע
חמשא מלכי מדין וית בלעם בר בעור קטלו בחרבא:
ט וישבו בני־ישראל את־נשי מדין ואת־טפם ואת כל־
בהמתם ואת־כל־מקנתם ואת־כל־חילם כוון: וישבו בני
ישראל ית נשי מדין וית טפלהון וית כל בעירהון וית כל
גיתיהון וית כל נכסיהון כזו: י ואת כל־עריהם במושבתם
ואת כל־טירתם שרפו באש: וית כל קרויהון במוֹת־בניהון
וית כל בית סגדתהון אוקירו בנורא: יא ויקחו את־כל־
השָׁלָל ואת כל־המלקוח באדם ובבהמה: וישבו ית כל
עדאה וית כל דברתא באנשא ובבעריא: יב ויבאו אל־
משה ואל־אלעזר הכהן ואל־ערת בני־ישראל את־השבי
ואת־המלקוח ואת־השָׁלָל אל־המחנה אל־ערבת מואב
אשר על־ירדן ירחו: ואיתי לות משה ולות אלעזר כהנא
ולות כנשתא דבני ישראל ית שבאי וית דברתא וית עדאה
למשריתא למישריא דמואב די על ירדנא דירחו:

שני י ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל־נשיא העדה
לקראתם אל־מחוז למחנה: ונפקו משה ואלעזר כהנא
וכל רבדי כנשתא לקדמותהון למברא למשריתא:
יד ויקצף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי
המאות הפאים מצבא המלחמה: ורגיז משה על דממנן
על חילא רבגי אלפין ורבגי מאותא דאֵתו מחיל קרבא:
טו ויאמר אליהם משה החייתם כל־נַקְבָה: ואמר להון
משה דמִי־מתון כל נקבא: טז הן הנה היו לבני ישראל
בדבר בלעם למסר־מעל ביהוה על־דבר פֵּעוֹר ויהי
המַגֵּפָה פֹּעֶרֶת יְהוָה: הא אנון הוֹאֵה לבני ישראל בעצת
בלעם לשקרא שְׂקָר קִדְם יי על עסק פֵּעוֹר וְהוֹת מוֹתָנָה
בכנשתא דיי: יז ועתה הרגו כל־זכור בַּטָּר וכל־אִשָּׁה יָרַעַת
אִישׁ לְמוֹשֶׁבֶב זָכָר הָרָגוּ: וקצן קטולו כל דכורא בטפלא
וכל אתמא דידעת גבר למשקבי דכורא קטולו: יח וכל
הטף בנשים אשר לא־ידעו משַׁבֵּב זָכָר הָחִיו לָכֶם: וכל

טפלא בנשיא די לא ידעא משקבי דכורא קיימו לכון:
יט ואתם חנו מחוז למחנה שבעת ימים כל־הרג נָפֶשׁ
וכל י נגע בחלל תתחטאו ביום השלישי וביום השביעי
אתם ושביכם: ואתון שרו מברא למשריתא שבֵּעָא יומין
כל די קטל נפשא וכל די קרב בקטילא תדון עלוהי
ביומא תליטאה וביומא שביעאה אתון ושביכון: כ וכל־
בגד וכל־כלי־עוֹר וכל־מעשה עוֹזים וכל־כלי־עֶזְן
תתחטאו: וכל לבוש וכל מן דמשף וכל עובד מעזי וכל
מן דעא תדון עלוהי: ס כא ויאמר אלעזר הכהן אל־אנשי
הצבא הפאים למלחמה זאת חקת התורה אשר־צוה
יהוה את־משה: ואמר אלעזר כהנא לגברי חילא דאֵתו
לקרבא דא גזרת אורייתא די פקיד יי ית משה: כב אֵד
את־יהוהב ואת־הכסף את־הזהב את־הפרזל את־הבדיל
ואת־העֶפְרָת: כג ית דהבא וית כסףא ית נחשתא ית
פרזלא ית אבצא וית אברא: כד כל־דְּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא בְּאֵשׁ
תעבירו באש וטָהֵר אֵד בְּמֵי נְדָה יתחטא וכל אֲשֶׁר
לֹא־יָבֹא בְּאֵשׁ תעבירו בַּמַּיִם: כל מדעם דמתעל בנורא
תעבירנה בנורא ונדכי כרם בְּמֵי אֲדִיּוֹתָא יתדי וכל די לא
מתעל בנורא תעבירנה בַּמַּיִם: כו וכבשתם בגדיכם ביום
השביעי וטהרתם ואחר תבאו אל־המחנה: ויתחורון
לבושיכון ביומא שביעאה ויתדפון ויתר פן תעלון
למשריתא: סז כה ויאמר יהוה אל־משה לאמר: ואמר יי
למשה למימר: כו שא את ראש מלקוח השבי באדם
ובבהמה אתה ואלעזר הכהן וראשי אבות העדה: קבל
ית חושפן דברת שבאי באנשא ובבעריא את ואלעזר
כהנא ורישי אבהת כנשתא: כז וחצית את־המלקוח בין
תפשי המלחמה הַצָּאִים לַצָּבָא ויבין כל־העדה: ותפלג
ית דברתא בין גברי מגיחי קרבא דנפקו לחילא ובין כל
כנשתא: כח והרמת כֶּסֶם ליהוה מאֵת אנשי המלחמה
הַצָּאִים לַצָּבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֻמַּשׁ הַמָּאוֹת מִן־הָאָדָם
וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמִירִים וּמִן־הַצֹּאן: ותפרש נסיבא קדם יי
מן גברי מגיחי קרבא דנפקו לחילא חד נפשא מחמש
מאה מן אנשא ומן תורי ומן חמרי ומן ענא:
כט מִמִּחְצִיתָם תִּקְחוּ ונתתה לאלעזר הכהן תְּרוּמַת יְהוָה:
מפלגותהון תסבון ותיחב לאלעזר כהנא אפרשותא קדם
יי: ל וממחצת בני־ישראל תקח א אחד א אחד מן

החמשים מן־האדם מן־הבקר מן־החמרים ומן־הצאן
מכל־הבהמה ונתתה אתם ללזים שמרי משמרת משכן
יהוה: ומפלגות בני ישראל תסב חר דאסתמד מן חמשי
מן אנשא מן תורי מן חמרי ומן ענא מכל בעירא ותיחב
יתהון ללזאי נטרי מטרת משכנא דני: לא ויעש משה
ואלעזר הכהן פאשר צוה יהוה את־משה: ועבד משה
ואלעזר כהנא כמא די פקיד יי ית משה: לב ויהי המלקוח
יחר הכו אשר בזו עם הצבא צאן שש־מאות אלה
ושבעים אלה וחמשת אלפים: והיה דברתא שאר בדא
די כוז עמא די נפקו לחילא ענא שית מאה ושבעין
וחמשה אלפין: לא ובקר שנים ושבעים אלה: ותורי
שבעין ותריין אלפין: לא וחמרים אחד וששים אלה:
וחמרי שתין וחד אלפין: לא וגפש אדם מן־הנשים אשר
לא־ידעו משכב זכר כל־גפש שנים וששים אלה:
ונפשא דאנשא מן נשיא די לא ידעא משכבי דכוורא כל
נפשמת תלתין ותריין אלפין: לו ותהי המחצה חלק
היצאים בצבא מספר הצאן שלש־מאות אלה וששים
אלה ושבעת אלפים וחמש מאות: והות פלגותא חלק
גבריא די נפקו לחילא מנזן ענא תלת מאה ותלתין ושבע
אלפין וחמש מאה: לו ויהי המכס ליהוה מן־הצאן שש
מאות חמש ושבעים: והיה נסיבא קדם יי מן ענא שית
מאה שבעין וחמש: לא והבקר ששה וששים אלה
ומכסם ליהוה שנים ושבעים: ותורי תלתין ושמה אלפין
ונסיבהון קדם יי שבעין ותריין: לא וחמרים שלשים אלה
וחמש מאות ומכסם ליהוה אחד וששים: וחמרי תלתין
אלפין וחמש מאה ונסיבהון קדם יי שתין וחד: מ וגפש
אדם ששה עשר אלה ומכסם ליהוה שנים וששים גפש:
ונפשא דאנשא שמה עשר אלפין ונסיבהון קדם יי
תלתין ותריין נפשיין: מא ויתן משה את־מכס תרומת
יהוה לאלעזר הכהן פאשר צוה יהוה את־משה: ויהי
משה ית נסיב אפרשותא קדם יי לאלעזר כהנא כמא די
פקיד יי ית משה: מב וממחצית בני ישראל אשר חצה
משה מן־האנשים הצבאים: ומפלגות בני ישראל די פלג
משה מן גבריא די נפקו לחילא: מ ותהי מחצית העדה
מן־הצאן שלש־מאות אלה וששים אלה שבעת אלפים
וחמש מאות: והות פלגותא כנשתא מן ענא תלת מאה

ותלתין ושבעא אלפין וחמש מאה: מד ובקר ששה
וששים אלה: ותורי תלתין ושמה אלפין: מה וחמרים
שלשים אלה וחמש מאות: וחמרי תלתין אלפין וחמש
מאה: מו וגפש אדם ששה עשר אלה: ונפשא דאנשא
שמה עשר אלפין: מו ויקח משה ממחצת בני־ישראל
את־האחוז אחד מן־החמשים מן־האדם ומן־הבהמה ויתן
אתם ללזים שמרי משמרת משכן יהוה פאשר צוה יהוה
את־משה: ונסיב משה מפלגות בני ישראל ית דאסתמד חר
מן חמשיין מן אנשא ומן בעירא ויהי יתהון ללזאי נטרי
מטרת משכנא דני כמא די פקיד יי ית משה: מח ויקרב
אל־משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי
המאות: וקריבו לת משה די ממנן על אלפי חילא רבני
אלפין ורבני מאותא: מט ויאמרו אל־משה עבדיך נשאו
את־ראש אנשי המולחמה אשר בידנו ולא־נפקד כמנו
איש: ואמרו למשה עבדיך קבילו ית חשבון גברי מגיחי
קרבא די עמנא ולא שגא מננא אנש: נ ויקרב את־קרבו
יהוה איש אשר מצא כל־יהוה אצערך וצמיד טבעת עגיל
וכומו לכפר על־נפשתינו לפני יהוה: וקרבנא ית קרבנא
דני גבר דאשפח מן דדקב שריין ושכנין עזקו קדשין
ומחוד לכפרא על נפשנתא קדם יי: נא ויקח משה
ואלעזר הכהן את־הזהב מאתם כל כלי מעשה: ונסיב
משה ואלעזר כהנא ית דהבא מנהון כל מן דעובדא:
נב ויהי | כלי־זהב התרומה אשר הרימו ליהוה ששה עשר
אלף שבע־מאות וחמשים שקל מאת שרי האלפים ומאת
שרי המאות: והיה כל דהב אפרשותא די אפרישו קדם
יי שמה עשר אלפין שבע מאה וחמשיין סלעין מן רבני
אלפין ומן רבני מאותא: ג אנשי הצבא בזו איש לו:
גברי דחילא בזו גבר לנפשה: ד ויקח משה ואלעזר
כהן את־הזהב מאת שרי האלפים והמאות ויבאו אתו
אל־אהל מועד ופרון לבני־ישראל לפני יהוה: ונסיב
משה ואלעזר כהנא ית דהבא מן רבני אלפין ומאותא
ואיתיו יתה למשפן זמנא דכרנא לבני ישראל קדם יי:
שליש א ומקנה | רב ה"ה לבני ראובן ולבני־גד עצום מאד
וראו את־אריץ יעזר ואת־אריץ גלעד והנה המקום מקום
מקנה: ובעיר סגי הנה לבני ראובן ולבני גד תקיף לחדא
וחזו ית ארע יעזר וית ארע גלעד והא אתרא אתר

כְּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר: כִּי יָבֹאוּ בְּנֵי־גֵר וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ
 אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשֵׁי־הַעֲדָה לֵאמֹר:
 וְאַתָּה בְּנֵי גֵר וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה וְלֹאֲלֶעָזָר כִּהְנָא
 וּלְרִכְרָבִי כְּנֻשְׁמָא לְמִימָר: גַּעְמוֹת וְדִיבֹן וְנִעְזֹר וְנִמְרָה
 וְחֻשְׁבֹּן וְאֶלְעֹלָה וּשְׁכֵם וּנְבוֹ וּבָעֵן: מְכַלְלָתָא וּמִלְכֻשְׁתָּא
 וְכוּמְרִין וְכִיתִין נְמָרִין וְכִיתִין חֻשְׁפָּנָא וּבְעָלִי דְכָכָא (וְכִימָא)
 וְסִיעַת בֵּית קְבֻרְתָּא דְּמֹשֶׁה וּבְעֵזֶן: דִּהֲאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה
 יְהוָה לִפְנֵי עַרְתִּי יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הוּא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה:
 אֶרְעָא דִּי מִחָא יִי יְתִי תִּתְכַּהֵא קֳדָם כְּנֻשְׁמָא דִּישְׂרָאֵל אֶרֶע
 כְּשָׂרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וְלַעֲבָדֶיךָ אֵיתִי בְּעִיר: הִי וַיֹּאמְרוּ
 אִם־מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ
 לְאַחֲזָה אֶל־תַּעֲבָרְנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן: וַאֲמָרוּ אִם אֲשַׁכְחָנָא
 בְּחִמִּין בְּעֵינֶיךָ תִּתְּנִיבִי יְתִי אֶרְעָא הָדָא לַעֲבָדֶיךָ לְאַחְסָנָא
 לֹא תַעֲבָרְנָא יְתִי יִרְדָּנָא: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי־גֵר וּלְבְנֵי
 רְאוּבֵן הֵאֱחִיכֶם יְבֹאֹ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה: וַאֲמַר
 מֹשֶׁה לְבְנֵי גֵר וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הֵאֱחִיכֹן יַעֲלוּן לְקָרְבָּא וְאַתֶּן
 תִּיתְּבוּן הָכָא: וְלָמָּה כְּתִיב תְּנוּאוֹן קְרִי תְּנִיאוֹן אֶת־לֵב
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַעֲבַר אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה: וְלָמָּה
 תּוֹנוּן יְתִי לָפָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמַעֲבַר לְאַרְעָא דִּיהִיב לַהוֹן
 יִי: הִי פֹה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשִׁלְחֵי אֲתֶם מִקְדָּשׁ בְּרַנְעָ לְרֹאוֹת
 אֶת־הָאָרֶץ: כְּדִין עָבְדוּ אֲבָהֶתְכוֹן כֹּד שְׁלַחִית יְתָהוֹן
 מִקְדָּם גִּיאָה לְמַחְזֵי יְתִי אֶרְעָא: ט וַיַּעֲלוּ עַד־נַחַל אֲשַׁפּוֹל
 וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיִּנְיֹאוּ אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבַלְתִּיבֹא
 אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה: וּסְלִיקוּ עַד נַחֲלָא
 דְּאַתְּפָלָא וַחֲזוּ יְתִי אֶרְעָא וְאוֹנִי יְתִי לָפָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּדִיל
 דְּלֹא לְמַעַל לְאַרְעָא דִּיהִיב לַהוֹן יִי: וַיִּזְחֲרֹאף יְהוָה בְּיֹם
 הַהוּא וַיִּשְׁכַּע לֵאמֹר: וַיִּתְּקֹף רִגְזָא דִּי בְיוֹמָא הַהוּא וְקִיִּים
 לְמִימָר: יֹא אִם־יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמַּצְרִים מִבֶּן
 עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמִעֲלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁפָּעֵתִי לְאַבְרָהָם
 לְיִצְחָק וְלַעֲקֵב כִּי לֹא־מָלְאוּ אַחֲרָי: אִם יִחְזוּן גְּבֻרָא
 דְּסְלִיקוּ מִמַּצְרִים מִכּוּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא יְתִי אֶרְעָא דִּי
 קִנִּיתִי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַעֲקֵב אֲרִי לֹא אֲשַׁלִּימוּ בְּתֵר
 דִּחֻלְתִּי: יִי בְלָתִי כָּלֵב בִּן־יִפְתָּה חֲקִנֹנִי וַיהוֹשֻׁעַ בִּרְגֻוֹן כִּי
 מָלְאוּ אַחֲרֵי יְהוָה: אֲלֵהוּן כָּלֵב בֶּר וַפָּה קִנְזָא וַיהוֹשֻׁעַ
 בֶּר נֹון אֲרִי אֲשַׁלִּימוּ בְּתֵר דִּחֻלְתָּא דִּי: ג וַיִּזְחֲרֹאף יְהוָה
 בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בְּמִדְבָּר אֲרַבָּעִים שָׁנָה עַד־תֵּם פְּלִיחֵדוֹר

הַעֲשֶׂה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה: וַיִּתְּקֹף רִגְזָא דִּי בְּיִשְׂרָאֵל
 וַיִּזְחֲרֹאף בְּמִדְבָּרָא אֲרַבָּעִין שָׁנִין עַד דְּסָפּ כָּל דְּרָא דְּעַבִּיד
 דְּבִישׁ קֳדָם יִי: יִי וְהִנֵּה קִמְתָּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת
 אֲנָשִׁים חֲמָאִים לְסָפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְהוָה אֶל־
 יִשְׂרָאֵל: וְהָא קִמְתוּן חֲלָף אֲבָהֶתְכוֹן תַּלְמִידֵי גְבֻרָא
 חִיכִיָּא לְאוֹסָפָא עוֹד עַל חֲקוֹף רִגְזָא דִּי לִישְׂרָאֵל: טו כִּי
 תִּשׁוּבֹן מִאֲחֲרָיו וַיִּסָּפּ עוֹד לְחַיָּהוּ בְּמִדְבָּר וַיִּשְׁחַתֵּם
 לְכָל־הָעָם הַהוּא: אֲרִי תַתּוּבוֹן מִכְּתֵר דִּחֻלְתָּהּ וַיִּסָּפּ עוֹד
 לְאַחֲרוּתְהוֹן בְּמִדְבָּרָא וַיִּתְּכַלּוּן לְכָל עֲמָא הָדִין: טז וַיִּנְשׂוּ
 אֲלֵיו וַיֹּאמְרוּ גִּדְרָת צָאן נִבְנָה לְמִקְנֶנּוּ פֹה וְעָרִים לְטַפְנוּ:
 וְקָרִיבֵי לְחַתָּהּ וַאֲמָרוּ חֲטָרִין דְּעֵן נִבְנֵי לְכַעֲרִנָּא הָכָא
 וְקָרוּין לְטַפְלָנָא: יז וַאֲנַחְנוּ נַחֲלֵץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
 עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֵנָם אֶל־מִקְוָמָם וַיֵּשֶׁב טַפְנוּ בְּעִיר
 הַמִּדְבָּר מִפְּנֵי יִשְׁבֵי הָאָרֶץ: וַאֲנַחְנָא נִזְדַּרְזוּ מִבְּעִין קֳדָם בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל עַד דִּי נַעֲלִינוּן לְאַתְרֵיהוֹן וַיִּתְּבוּן טַפְלָנָא בְּקָרוּין
 כְּרִיכֹן מִן קֳדָם יְתִיבֵי אֶרְעָא: יח לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתִינוּ עַד
 הַתְּנַחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ: לֹא נֹתִיב לְבִיתְנָא עַד
 דִּיחֲסִנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבֵר אַחְסָנְתָּה: יט כִּי לֹא נִנְחַל אֲתֶם
 מַעֲבַר לִירְדֵן וְהִלָּחָה כִּי בָּאָה נַחֲלָתְנוּ אֲלֵינוּ מַעֲבַר הַיַּרְדֵּן
 מִזְרַחָה: אֲרִי לֹא נַחְסִין עֲמָהוֹן מַעֲבָרָא לִירְדָּנָא וְלִהְלֹא
 אֲרִי כְּפִלָּנָא אַחְסָנְתָּנָא לָנָא מַעֲבָרָא לִירְדָּנָא מְדִינָחָא: פ
 רִבְעִי כִי וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם־תַּעֲשִׂיוּן אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה
 אִם־תִּתְּחַלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה: וַאֲמַר לַהוֹן מֹשֶׁה אִם
 תַּעֲבָדוּן יְתִי פִתְגָמָא הָדִין אִם תִּזְדַּרְזוּן קֳדָם עֲמָא דִּי
 לְקָרְבָּא: כא וְעַבְר לָכֶם כְּלִיחֻוֹן אֶת־הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד
 הוֹרִישׁוּ אֶת־אִיבּוֹ מִפְּנֵיו: וַיַּעֲבַר לָכוֹן כָּל דְּמִזְרוּ יְתִי יִרְדָּנָא
 קֳדָם עֲמָא דִּי עַד דִּיתְרֹף יְתִי בְּעָלִי דְּכֻבוּיָה מִן קְדָמוּיָה:
 כב וּנְכַבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֵר תֵּשְׁבוּ וְהִייתֶם נָקִים
 מִיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהִיטָּה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאַחֲזָה לִפְנֵי
 יְהוָה: וְתַתְּכַבֵּשׁ אֶרְעָא קֳדָם עֲמָא דִּי וְכִתֵּר בֶּן תַּתּוּבוֹן
 וְיַתְהוֹן וְכָאִין מִן קֳדָם יִי וּמִיִּשְׂרָאֵל וְיַתְהִי אֶרְעָא הָדָא לָכוֹן
 לְאַחְסָנָא קֳדָם יִי: כג וְאִם־לֹא תַעֲשִׂיוּן כֵּן הִנֵּה חֲטָאתֶם
 לַיהוָה וְדַעוּ חֲטָאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֲתֶכֶם: וְאִם לֹא
 תַעֲבָדוּן בֶּן הָא תַּתְּבוּן קֳדָם יִי וְדַעוּ חֻבְתְּכוֹן דִּי תִשְׁפַּח
 יְתִיכֹן: כד בְּנוּ לָכֶם עָרִים לְטַפְכֶם וּגְדֻרָת לְצִנְאֲכֶם וְהִיצָא
 מִפְּיֶכֶם תַּעֲשׂוּ: כה לָכוֹן קָרוּין לְטַפְלָכוֹן וְחֲטָרִין לְעִנְכוֹן

נמרה וית בית ה'ן קרוין קריכן וחסרין דען: לו ויבני ראובן בנו את־חשבון ואת־אלעל ואת קריתים: ויבני ראובן בנו ית חשבון וית אלעל וית קריתים: לח ואת־נבו ואת־בעל מעון מוסבת שם ואת־שבמה ויקראו בשמות את־שמות הערים אשר בנו: וית נבו וית בעל מעון מקפן שמהן וית שבמה וקרו בשמהן ית שמהת קרויא די בנו: לו וילכו בני מכיר בן־מנשה גלעד וילכדו ויורש את־האמרי אשר־בה: ואזלו בני מכיר בר מנשה לגלעד וכבשוה וחרדו ית אמורא ד' בה: מ ויתן משה את־הגלעד למכיר בן־מנשה וישב בה: ויהב משה ית גלעד למכיר בר מנשה ויתב בה: מא ויאיר בן־מנשה הלך וילכד את־חיותיהם ויקרא אתהן חות יאיר: ויאיר בר מנשה אול וכבש ית פרגיהון וקרא יתהן פרגי יאיר: מב ונבח הלך וילכד את־קנת ואת־בנתיה ויקרא לה נבח בשמו: ונבח אול וכבש ית קנת וית פרגיהא וקרא לה נבח בשמה: קי"ב פסוקים, בקי" יק"ב סימן.

א אלה מסעי בני־ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד־משה ואהרן: אלין מטלגי בני ישראל די נפקו מארעא דמצרים לחיליהון בידי דמשה ואהרן: ב וכתב משה את־מוצאיהם למסעיהם על־פי יהוה ואלה מסעיהם למוצאיהם: וכתב משה ית מסעיהון למטלגיהון על מימרא ד' ואלין מטלגיהון למסעיהון: ג ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני־ישראל ביד רמה לעיני כל־מצרים: ונטלו מרעמסס בירחא קדמאא בחמשה עשר יומא לירחא קדמאא מבתר פסחא נפקו בני ישראל בריש גלי לעיני כל מצראי: ד ומצרים מקברים את אשר הפה יהוה בהם כל־בכור ובאלויהם עשה יהוה שפטים: ומצראי מקברין ית די קטל ' בהון כל בוכרא ובטעותהון עבד ' דינין: ה ויסעו בני־ישראל מרעמסס ויחנו בספת: ונטלו בני ישראל מרעמסס ושרו בספת: ויסעו מספת ויחנו באתם אשר בקצה המדבר: ונטלו מספת ושרו באתם די בסטר מדברא: ויסעו מאתם וישב על־פי החורית אשר על־פני בעל צפון ויחנו לפני מגדל: ונטלו מאתם ויב על פוס חידתא די קדם בעל צפון ושרו קדם מגדל: ה ויסעו מפני החורית ויעברו

וידפוק מפומכון תעבדון: כה ויאמר בני־גד ויבני ראובן אלימשה לאמר עבדיך יעשו כאשר אדני מצוה: ואמרו בני גד ובני ראובן למשה למימר עבדיך יעבדון קמא די רבנוי מקפד: כו טפנו ונשינו מקננו וכל־בהמתנו יהיו־שם בערי הגלעד: טפלנא נשנא גיתנא וכל בעינא יהון מפון בקרוי גלעד: כז ועבדיך יעברו כל־חלוצי צבא לפני יהוה למלחמה כאשר אדני דבר: ועבדיך יעברון כל מזרו חילא קדם עמא ד' לקרבא קמא די רבנוי ממלל: כח ויצו להם משה את אלעזר הכהן ואת יהושע בן־נון ואת ראשי אבות המפות לבני ישראל: ופקיד להון משה ית אלעזר כהן וית יהושע בר נון וית רישי אבהת שבטיא לבני ישראל: כט ויאמר משה אליהם אסיעברו בני־גד ובני־ראובן: א אתכם את־הידין כל־חלוצי למלחמה לפני יהוה ונכבשה הארץ לפניכם ונתתם להם את־ארץ הגלעד לאחיהם: ואמר משה להון אם יעברון בני גד ובני ראובן עמכון ית ירדנא כל דמזרו לקרבא קדם עמא ותתפכש ארעא קדמכון ותתנון להון ית ארעא דגלעד לאחסנא: ל ואם־לא יעברו חלוצים אתכם ונאחזו בתככם בארץ פנעו: ואם לא יעברון מזרין עמכון ויחסנון ביניכון בארעא דכנען: לא ויסעו בני־גד ובני ראובן לאמר את אשר דבר יהוה אלי־עבדיך פן נעשה: ואתיבו בני גד ובני ראובן למימר ית די מליל ' לעבדיך פן נעבד: לב נחנו נעבר חלוצים לפני יהוה ארץ פנעו ואתנו אחזת נחלתנו מעבר לירדן: נתנא נעבר מזרין קדם עמא ד' לארעא דכנען ועמנא אחזית אחסנתנא מעברא לירדנא: לג ויתן להם משה לבני־גד ולבני ראובן ולחצי שבת: מ מנשה בן־יוסף את־ממלכת סיחון מלך האמרי ואת־ממלכת עוג מלך הבשן הארץ לעריה בגבלת ערי הארץ סביב: ויהב להון משה לבני גד ולבני ראובן ולפלגות שבטא דמנשה בר יוסף ית מלכות סיחון מלכא דאמורא וית מלכות עוג מלכא דמתנן ארעא לקרוהא בתחומין קרוי ארעא סחור סחור: לו ויבנו בני־גד את־דיבן ואת־עטרת ואת ערער: לבנו בני גד ית דיבון וית עטרת וית ערער: לה ואת־עטרת שופן ואת־יעזר ויגבהה: וית עטרת שופן וית יעזר ורמתא: לו ואת־בית נמרה ואת־בית ה'ן ערי מבצר וגדרות צאן: וית בית

הַגִּדְגָּד: וְנִטְלוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּחֹר הַגִּדְגָּד: לֹא וַיִּסְעוּ
מִחֹר הַגִּדְגָּד וַיִּחְנוּ בְּיִטְבְּתָהּ: וְנִטְלוּ מִחֹר הַגִּדְגָּד וְיִשְׂרָאֵל
בְּיִטְבְּתָהּ: לֹא וַיִּסְעוּ מִיִּטְבְּתָהּ וַיִּחְנוּ בְּעֶבְרָנָה: וְנִטְלוּ
מִיִּטְבְּתָהּ וְיִשְׂרָאֵל בְּעֶבְרָנָה: לֹא וַיִּסְעוּ מִעֶבְרָנָה וַיִּחְנוּ בְּעֶצְוֹן
גִּבְרָ: וְנִטְלוּ מִעֶבְרָנָה וְיִשְׂרָאֵל בְּעֶצְוֹן גִּבְרָ: לֹא וַיִּסְעוּ מִעֶצְוֹן
גִּבְרָ וַיִּחְנוּ בְּמִדְבַּר־צֶן הוּא קִדְשׁ: וְנִטְלוּ מִעֶצְוֹן גִּבְרָ
וְיִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר־צֶן דָּצֵן הוּא רָקֶם: לֹא וַיִּסְעוּ מִקִּדְשׁ וַיִּחְנוּ בְּחֹר
הַחֵר בִּקְצֵה אֶרֶץ אֲדוֹם: וְנִטְלוּ מִרָקֶם וְיִשְׂרָאֵל בְּחֹר טוֹרָא
בְּסִיפֵי אֲרֻעָא דְאֲדוֹם: לֹא וַיִּעַל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אֶל־הָרֹר הַחֵר
עַל־פִּי יְהוָה וַיָּמָת שֵׁם בִּשְׁנַת הָאָרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאַחֵר לַחֹדֶשׁ: וְסִלַּק אֶהְרֹן
כִּהְנָא לְחֹר טוֹרָא עַל מִימֵרָא דִּי וַיָּמָת תִּמְן בִּשְׁנַת אֲרָבָעִין
לְמִפְקֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֲרֻעָא דְמִצְרַיִם בִּירְחָא חֲמִשָּׁא בְּחֹד
לִירְחָא: לֹא וְאֶהְרֹן בְּיִשְׂרָאֵל וְעֶשְׂרִים וַיָּמָת שְׁנָה בְּמָתוֹ
בְּחֹר הַחֵר: וְאַהֲרֹן בֶּר מֵאָה וְעֶשְׂרִין וְתֵלַת שָׁנִין כִּד מִית
בְּחֹר טוֹרָא: מ וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עֹרֵד וְהוּא־יֵשֵׁב בְּגִבְרָ
בְּאֶרֶץ כְּנַעַן כָּבָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁמַע כְּנַעֲנָא מִלְּפָא דְעֹרֵד
וְהוּא יָתֵב בְּדוֹמָא בְּאֲרֻעָא דְכְּנַעַן בְּמִיתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
מא וַיִּסְעוּ מִחֹר הַחֵר וַיִּחְנוּ בְּצִלְמָנָה: וְנִטְלוּ מִחֹר טוֹרָא
וְיִשְׂרָאֵל בְּצִלְמָנָה: מִב וַיִּסְעוּ מִצִּלְמָנָה וַיִּחְנוּ בְּפוֹנִן: וְנִטְלוּ
מִצִּלְמָנָה וְיִשְׂרָאֵל בְּפוֹנִן: מִב וַיִּסְעוּ מִפוֹנִן וַיִּחְנוּ בְּאַבְתָּ:
וְנִטְלוּ מִפוֹנִן וְיִשְׂרָאֵל בְּאַבְתָּ: מִב וַיִּסְעוּ מֵאַבְתָּ וַיִּחְנוּ בְּעֵי
הַעֲבָרִים בְּגִבְרָ מוֹאָב: וְנִטְלוּ מֵאַבְתָּ וְיִשְׂרָאֵל בְּמִגְזַת עֲבָרָי
בְּתַחֲסוֹם מוֹאָב: מִב וַיִּסְעוּ מֵעֵי וַיִּחְנוּ בְּדִיבֹן גִּדְ: וְנִטְלוּ
מִמִּגְזַת וְיִשְׂרָאֵל בְּדִיבֹן גִּדְ: מִב וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן גִּדְ וַיִּחְנוּ בְּעֵלְמֶן
דְּבִלְתִּימָה: וְנִטְלוּ מִדִּיבֹן גִּדְ וְיִשְׂרָאֵל בְּעֵלְמֶן דְּבִלְתִּימָה:
מִב וַיִּסְעוּ מֵעֵלְמֶן דְּבִלְתִּימָה וַיִּחְנוּ בְּחֵרִי הַעֲבָרִים לִפְנֵי נְבוֹ:
וְנִטְלוּ מֵעֵלְמֶן דְּבִלְתִּימָה וְיִשְׂרָאֵל בְּטוֹרֵי דְעֲבָרָי דְקִדְשׁ נְבוֹ:
מִב וַיִּסְעוּ מִחֵרִי הַעֲבָרִים וַיִּחְנוּ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן
יְרֵחוֹ: וְנִטְלוּ מִטוֹרֵי דְעֲבָרָי וְיִשְׂרָאֵל בְּמִישְׁרָא דְמוֹאָב עַל
יַרְדֵּן דִּירְחוֹ: מִב וַיִּסְעוּ מִיְּרֵחוֹ עַל־יַרְדֵּן מִכִּפִּית הַשְּׂמֹת עַד אֲבָל
הַשְּׂמֹת בְּעֶרְבַת מוֹאָב: וְיִשְׂרָאֵל עַל יַרְדֵּן מִכִּפִּית וְשִׁימֹת
עַד מִישְׁרָא שְׁטִין בְּמִישְׁרָא דְמוֹאָב: ס
חֲמִישִׁי נ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן וַיְרַחוּ
לְאִמּוֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרָא דְמוֹאָב עַל יַרְדֵּן
דִּירְחוֹ לְמִימֵר: נא דְבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי

בְּתוֹךְ־הֵימ הַמִּדְבָּרָה וְלִכְּוֹ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַּר אֲתָם
וַיִּחְנוּ בְּמִרָה: וְנִטְלוּ מִן פּוֹם חִירְתָא וְעֶבְרֹו בְּגוֹ יִמָּא
לְמִדְבַּרָא וְאַזְלוּ מִתְּלַת יָמִין בְּמִדְבַּרָא דְאֲתָם וְיִשְׂרָאֵל
בְּמִרָה: ט וַיִּסְעוּ מִמִּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וְכִאֵלָם שְׂתִים
עֶשְׂרֵה עֵינָת מִיָּם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיִּחְנוּ־שָׁם: וְנִטְלוּ
מִמִּרָה וְאֲתוּ לְאֵילִם וְכִאֵלִם תְּרִי עֶשֶׂר מִבּוֹעֵין דְּמִין
וְשִׁבְעִין דְּקִלִּין וְיִשְׂרָאֵל תִּמְן: י וַיִּסְעוּ מֵאֵילִם וַיִּחְנוּ עַל־יָם־
סוּף: וְנִטְלוּ מֵאֵילִם וְיִשְׂרָאֵל עַל יִמָּא דְסוּף: יא וַיִּסְעוּ
מִיָּם־סוּף וַיִּחְנוּ בְּמִדְבַר־סִין: וְנִטְלוּ מִיִּמָּא דְסוּף וְיִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבַּר־סִין: יב וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר־סִין וַיִּחְנוּ בְּדִפְקָה:
וְנִטְלוּ מִמִּדְבַּר־סִין וְיִשְׂרָאֵל בְּדִפְקָה: יג וַיִּסְעוּ מִדִּפְקָה
וַיִּחְנוּ בְּאַלּוּשׁ: וְנִטְלוּ מִדִּפְקָה וְיִשְׂרָאֵל בְּאַלּוּשׁ: יד וַיִּסְעוּ
מֵאַלּוּשׁ וַיִּחְנוּ בְּרִפִּידִם וְלֹא־הָיָה שָׁם מִיָּם לָעַם לְשִׁתּוֹת:
וְנִטְלוּ מֵאַלּוּשׁ וְיִשְׂרָאֵל בְּרִפִּידִם וְלֹא הָיָה תִמְן מִיָּא לְעָמָא
לְמִשְׁתִּי: טו וַיִּסְעוּ מִרִּפִּידִם וַיִּחְנוּ בְּמִדְבַר־סִינִי: וְנִטְלוּ
מִרִּפִּידִם וְיִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר־סִינִי: טז וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר־סִינִי
וַיִּחְנוּ בְּקִבְרַת הַתְּאֹהֶ: וְנִטְלוּ מִמִּדְבַר־סִינִי וְיִשְׂרָאֵל
בְּקִבְרֵי דְמִשְׁאֵל: יז וַיִּסְעוּ מִקִּבְרַת הַתְּאֹהֶ וַיִּחְנוּ בְּחֻצְרַת:
וְנִטְלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאֵלִי וְיִשְׂרָאֵל בְּחֻצְרַת: יח וַיִּסְעוּ מִחֻצְרַת
וַיִּחְנוּ בְּרִתְמָה: וְנִטְלוּ מִחֻצְרַת וְיִשְׂרָאֵל בְּרִתְמָה: יט וַיִּסְעוּ
מִרִּתְמָה וַיִּחְנוּ בְּרִמְן פֶּרִי: וְנִטְלוּ מִרִּתְמָה וְיִשְׂרָאֵל בְּרִמְן
פֶּרִי: כ וַיִּסְעוּ מִרִּמְן פֶּרִי וַיִּחְנוּ בְּלִבְנָה: וְנִטְלוּ מִרִּמְן פֶּרִי
וְיִשְׂרָאֵל בְּלִבְנָה: כא וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיִּחְנוּ בְּרִסָּה: וְנִטְלוּ
מִלִּבְנָה וְיִשְׂרָאֵל בְּרִסָּה: כב וַיִּסְעוּ מִרִּסָּה וַיִּחְנוּ בְּקַהֲלָתָה:
וְנִטְלוּ מִרִּסָּה וְיִשְׂרָאֵל בְּקַהֲלָתָה: כג וַיִּסְעוּ מִקַּהֲלָתָה וַיִּחְנוּ
בְּחֵר־שָׁפֶר: וְנִטְלוּ מִקַּהֲלָתָה וְיִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא דְשָׁפֶר:
כד וַיִּסְעוּ מִחֵר־שָׁפֶר וַיִּחְנוּ בְּחִרְדָּה: וְנִטְלוּ מִטוֹרֵי דְשָׁפֶר
וְיִשְׂרָאֵל בְּחִרְדָּה: כה וַיִּסְעוּ מִחִרְדָּה וַיִּחְנוּ בְּמִקְהֶלֶת: וְנִטְלוּ
מִחִרְדָּה וְיִשְׂרָאֵל בְּמִקְהֶלֶת: כו וַיִּסְעוּ מִמִּקְהֶלֶת וַיִּחְנוּ בְּתַחַת:
וְנִטְלוּ מִמִּקְהֶלֶת וְיִשְׂרָאֵל בְּתַחַת: כז וַיִּסְעוּ מִתַּחַת וַיִּחְנוּ
בְּתִרְחָ: וְנִטְלוּ מִתַּחַת וְיִשְׂרָאֵל בְּתִרְחָ: כח וַיִּסְעוּ מִתִּרְחָ וַיִּחְנוּ
בְּמִתְקָה: וְנִטְלוּ מִתִּרְחָ וְיִשְׂרָאֵל בְּמִתְקָה: כט וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה
וַיִּחְנוּ בְּחִשְׁמֹנָה: וְנִטְלוּ מִמִּתְקָה וְיִשְׂרָאֵל בְּחִשְׁמֹנָה: ל וַיִּסְעוּ
מִחִשְׁמֹנָה וַיִּחְנוּ בְּמִסְרוֹת: וְנִטְלוּ מִחִשְׁמֹנָה וְיִשְׂרָאֵל
בְּמִסְרוֹת: לא וַיִּסְעוּ מִמִּסְרוֹת וַיִּחְנוּ בְּבִינִי יַעֲקֹב: וְנִטְלוּ
מִמִּסְרוֹת וְיִשְׂרָאֵל בְּבִינִי יַעֲקֹב: לב וַיִּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹב וַיִּחְנוּ בְּחֹר

אתם עֲבֵרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן: מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶוּן אָרִי אֲתוֹן עֲבָרִין ית יִרְדְּנָא לֹאֲרַעֲא דְכְנַעַן: נַח וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת־כָּל־יִשְׁבֵּי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאִבְדֶּתֶם אֶת כָּל־מִשְׁכֵּיתָם וְאֶת כָּל־צִלְמֵי מִסְכֹּתְכֶם תִּאֲבְדּוּ וְאֶת כָּל־בְּמוֹתֶם תִּשְׁמְדוּ: וְתִתְּרֹכוּן ית כָּל יְתִבֵּי אֶרֶעֱא מִן קְדַמִּיכוֹן וְתִבְדּוּן ית כָּל בֵּית סִגְדָתְהוֹן וְיֵת כָּל צִלְמֵי מִתְכַּתְהוֹן תִּבְדּוּן וְיֵת כָּל בְּמִתְהוֹן תִּשְׁמְדוּ: נַח וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ וְיִשְׁכַּתְּמָהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּ אֹתָהּ: וְתִתְּרֹכוּן ית יְתִבֵּי אֶרֶעֱא וְיִתִּיבּוּן בַּה אָרִי לָכוֹן יְהִיבִית ית אֶרֶעֱא לְמִירַת יָמָה: נַח וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֶת־הָאָרֶץ בְּגוֹרָל לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם לְרֹב תִּרְבּוּ אֶת־נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט אֶת־נַחֲלָתוֹ אֶל־אֲשֵׁר־יָצָא לוֹ שְׁמָה הַגּוֹרָל לוֹ יִהְיֶה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְּנֶהֱלוּ: וְתַחֲסִנּוּן ית אֶרֶעֱא בַעֲדָבָא לְזַרְעִיתְכוֹן לְסִגְיָא תִּסְגּוּן ית אֲחִסְנָתְהוֹן וְלַזְעִירֵי תַזְעִירוּן ית אֲחִסְנָתְהוֹן לְדִיפּוֹק לַה תִּמְנֵן עֲדָבָא דִּי לַה יְהִי לְשִׁבְטֵי אֲבֵהֲתְכוֹן תַּחֲסִנּוּן: נַח וְאִם־לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת־יִשְׁבֵּי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תוֹתִירוּ מֵהֶם לְשִׁפּוֹס בְּעֵינֵיכֶם וְלַצִּינִינִם בְּצִדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ: וְאִם לֹא תִתְּרֹכוּן ית יְתִבֵּי אֶרֶעֱא מִן קְדַמִּיכוֹן וְיִהִי דִּי תִשְׁאָרוּן מִנְהוֹן לְסִיסַן נִשְׁלֹן זִין לְקַבְלִיכוֹן וְלִמְשַׁרְיִן מִקְפִּנְכוֹן וְיַעֲקוֹן לָכוֹן עַל אֶרֶעֱא דִּי אֲתוֹן יְתִבִּין בַּה: נַח וְהָיָה כְּאֲשֶׁר דִּמְיִיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעִשֶׂה לָכֶם: וְהָיָה כְּמָא דִּי חֲשִׁבִית לַמַּעֲבָד לָהֶוּן אֲעָבֵד לָכוֹן: פ א וְיִדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי: ב צוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן וְאֵת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לִנְבָלְתִּיהָ: פֶּקֶד ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶוּן אָרִי אֲתוֹן עֲלִין לֹאֲרַעֲא דְכְנַעַן דָּא אֶרֶעֱא דִּי תִתְּפֹל לָכוֹן בְּאַחְסָנָא אֶרֶעֱא דְכְנַעַן לְתַחֲוִימָהּ: ג וְהָיָה לָכֶם פְּאֵת־גִּב מִמִּדְבַּר־צֹן עַל־יְדֵי אָדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוֹל גִּב מִקְצֵה יַם־הַמֶּלַח קְדָמָה: וְהָיָה לָכוֹן רוּחַ דְּרוֹמָא מִמִּדְבַּרָא דְצֹן עַל תַּחֲוִימֵי אָדוֹם וְהָיָה לָכוֹן תַּחֲסוֹן דְּרוֹמָא מִסִּפֵּי יָמָא דְמַלְחָא קְדוּמָא: ד וְנִסְבֵּי לָכֶם הַגְּבוֹל מִגִּב לְמַעְלָה עַקְרֵיבִים וְעֵבֶר צִנָּה כְּתִיב וְהָיָה קָרִי וְהָיוּ תוֹצֵאֲתָיו מִגִּב לְקִדְשׁ בְּרַנֵּעַ וְיָצָא חֲצֵרָאֲדָר וְעֵבֶר עֲצֻמָּנָה: ו יִסְחָר לָכוֹן תַּחֲוִימָא מִדְּרוֹמָא לְמִסְקָנָא דְעַקְרֵיבִים וְעֵבֶר לְצֹן וְיִהְיוּ מִפְּקָנֵהּ

לְיִרְדְּנָא דִּירְחוֹ קְדוּמָא מִדִּינְחָא: פ שִׁישִׁי ט וְיִדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי: ז אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־

אתם עֲבֵרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן: מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶוּן אָרִי אֲתוֹן עֲבָרִין ית יִרְדְּנָא לֹאֲרַעֲא דְכְנַעַן: נַח וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת־כָּל־יִשְׁבֵּי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאִבְדֶּתֶם אֶת כָּל־מִשְׁכֵּיתָם וְאֶת כָּל־צִלְמֵי מִסְכֹּתְכֶם תִּאֲבְדּוּ וְאֶת כָּל־בְּמוֹתֶם תִּשְׁמְדוּ: וְתִתְּרֹכוּן ית כָּל יְתִבֵּי אֶרֶעֱא מִן קְדַמִּיכוֹן וְתִבְדּוּן ית כָּל בֵּית סִגְדָתְהוֹן וְיֵת כָּל צִלְמֵי מִתְכַּתְהוֹן תִּבְדּוּן וְיֵת כָּל בְּמִתְהוֹן תִּשְׁמְדוּ: נַח וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ וְיִשְׁכַּתְּמָהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּ אֹתָהּ: וְתִתְּרֹכוּן ית יְתִבֵּי אֶרֶעֱא וְיִתִּיבּוּן בַּה אָרִי לָכוֹן יְהִיבִית ית אֶרֶעֱא לְמִירַת יָמָה: נַח וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֶת־הָאָרֶץ בְּגוֹרָל לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם לְרֹב תִּרְבּוּ אֶת־נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט אֶת־נַחֲלָתוֹ אֶל־אֲשֵׁר־יָצָא לוֹ שְׁמָה הַגּוֹרָל לוֹ יִהְיֶה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְּנֶהֱלוּ: וְתַחֲסִנּוּן ית אֶרֶעֱא בַעֲדָבָא לְזַרְעִיתְכוֹן לְסִגְיָא תִּסְגּוּן ית אֲחִסְנָתְהוֹן וְלַזְעִירֵי תַזְעִירוּן ית אֲחִסְנָתְהוֹן לְדִיפּוֹק לַה תִּמְנֵן עֲדָבָא דִּי לַה יְהִי לְשִׁבְטֵי אֲבֵהֲתְכוֹן תַּחֲסִנּוּן: נַח וְאִם־לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת־יִשְׁבֵּי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תוֹתִירוּ מֵהֶם לְשִׁפּוֹס בְּעֵינֵיכֶם וְלַצִּינִינִם בְּצִדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ: וְאִם לֹא תִתְּרֹכוּן ית יְתִבֵּי אֶרֶעֱא מִן קְדַמִּיכוֹן וְיִהִי דִּי תִשְׁאָרוּן מִנְהוֹן לְסִיסַן נִשְׁלֹן זִין לְקַבְלִיכוֹן וְלִמְשַׁרְיִן מִקְפִּנְכוֹן וְיַעֲקוֹן לָכוֹן עַל אֶרֶעֱא דִּי אֲתוֹן יְתִבִּין בַּה: נַח וְהָיָה כְּאֲשֶׁר דִּמְיִיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעִשֶׂה לָכֶם: וְהָיָה כְּמָא דִּי חֲשִׁבִית לַמַּעֲבָד לָהֶוּן אֲעָבֵד לָכוֹן: פ א וְיִדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי: ב צוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן וְאֵת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לִנְבָלְתִּיהָ: פֶּקֶד ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶוּן אָרִי אֲתוֹן עֲלִין לֹאֲרַעֲא דְכְנַעַן דָּא אֶרֶעֱא דִּי תִתְּפֹל לָכוֹן בְּאַחְסָנָא אֶרֶעֱא דְכְנַעַן לְתַחֲוִימָהּ: ג וְהָיָה לָכֶם פְּאֵת־גִּב מִמִּדְבַּר־צֹן עַל־יְדֵי אָדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוֹל גִּב מִקְצֵה יַם־הַמֶּלַח קְדָמָה: וְהָיָה לָכוֹן רוּחַ דְּרוֹמָא מִמִּדְבַּרָא דְצֹן עַל תַּחֲוִימֵי אָדוֹם וְהָיָה לָכוֹן תַּחֲסוֹן דְּרוֹמָא מִסִּפֵּי יָמָא דְמַלְחָא קְדוּמָא: ד וְנִסְבֵּי לָכֶם הַגְּבוֹל מִגִּב לְמַעְלָה עַקְרֵיבִים וְעֵבֶר צִנָּה כְּתִיב וְהָיָה קָרִי וְהָיוּ תוֹצֵאֲתָיו מִגִּב לְקִדְשׁ בְּרַנֵּעַ וְיָצָא חֲצֵרָאֲדָר וְעֵבֶר עֲצֻמָּנָה: ו יִסְחָר לָכוֹן תַּחֲוִימָא מִדְּרוֹמָא לְמִסְקָנָא דְעַקְרֵיבִים וְעֵבֶר לְצֹן וְיִהְיוּ מִפְּקָנֵהּ

ים | אלפים באמה ואת פאת צפון אלפים באמה והעיר בתנוד זה יהיה להם מגרשי הערים: ותמשחון מכרא לקרמא ית רוח קדומא תרין אלפין אמין וית רוח דרומא תרין אלפין אמין וית רוח מערבא תרין אלפין אמין וית רוח צפונא תרין אלפין אמין וקרמא במציעא דין יהי להון ורחי קרניא: ואת הערים אשר תתנו ללויים את ששערי המקלט אשר תתנו לגם שמה הרצח ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר: וית קרניא די תתנו ללואי ית שית קרני שזבוקא די תתנו למערק תמן קטולא ועליהון תתנו ארבעין ותמין קרני: וכל הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושתים עיר אתהון ואת מגרשיהון: כל קרניא די תתנו ללואי ארבעין ותמין קרני ותתן וית ורחיהן: ח והערים אשר תתנו מאחזת בגי' ישראל מאת הרב תרבו ומאת המקלט תמעיטו איש כפי נחלתו אשר ינחלו יתן מערי' ללויים: וקרניא די תתנו מאחזת בגי' ישראל מן סגיא תסגון ומן עזרי תעזירון גבר כפום אחסנתה די יחסון יתן מקרווהי ללואי:

שביע' וי' וידבר יהוה אלימשה לאמר: ומליל י' עם משה למימר: י' דבר אלבגי ישראל ואמרת אליהם כי אתם עברים אתהי'רדן ארצה כנען: מלל עם בגי' ישראל ותימר להון ארי אתון עברין ית ירדנא לארעא דכנען: יא והקרייתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם וגם שמה רצח מכה גנפש בשגגה: ותזמנן לכוון קרני קרני שזבוקא יהיון לכוון ועצרוק לתמן קטולא דיקטול גנפא בשלוי: יב והיו לכם הערים למקלט מגאל ולא ימות הרצח עד עמרו לפני העדה למשפט: ויהיו לכוון קרניא לשזבא מגאל דמא ולא ימות קטולא עד דיקום קדם פנשתא לדינא: יג והערים אשר תתנו ששערי מקלט תהיינה לכם: וקרניא די תתנו שית קרני שזבוקא יהיון לכוון: יד את | שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהיינה: יז תלת קרניא תתנו מעברא לירדנא וית תלת קרניא תתנו בארעא דכנען קרני שזבוקא יהיון: טו לבגי' ישראל ולמר ולתושב בתוכם תהיינה ששעריהם האלה למקלט לגום שמה כל מכה גנפש בשגגה: לבגי' ישראל ולגיורא ולתושבא ביניכון יהיון שית קרניא האלין לשזבא

הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן-נון: אלין שמהת גבריא די יחסון לכוון ית ארעא אלעזר כנעא ויהושע בר נון: יח ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו לנחל את-הארץ: ורבא חד רבא חד משבטא תסבון לאחסנא ית ארעא: יט ואלה שמות האנשים למטה יהודה כלב בן-יפנה: ואלין שמהת גבריא לשבטא דיהודה כלב בר יפנה: כ ולמטה בגי' שמעון שמואל בן-עמיהוד: ולשבטא דבגי' שמעון שמואל בר עמיהוד: כא למטה בנימין אלידד בן-כסלון: לשבטא דבנימין אלידד בר כסלון: כב ולמטה בנימין נשיא בן-יגלי: ולשבטא דבגי' דן רבא בןי בר יגלי: כג לבגי' יוסף למטה בגי' מנשה נשיא חניאל בן-אפר: לבגי' יוסף לשבטא דבגי' מנשה רבא חניאל בר אפר: כד ולמטה בגי' אפרים נשיא קמואל בן-שפטן: ולשבטא דבגי' אפרים רבא קמואל בר שפטן: כה ולמטה בגי' זבולן נשיא אליצפן בן-פרנוד: ולשבטא דבגי' זבולן רבא אליצפן בר פרנוד: כו ולמטה בגי' יששכר נשיא פלטיאל בן-עזון: ולשבטא דבגי' יששכר רבא פלטיאל בר עזון: כז ולמטה בגי' אשר נשיא אחיהוד בן-שלמי: ולשבטא דבגי' אשר רבא אחיהוד בר שלמי: כח ולמטה בגי' נפתלי נשיא פדהאל בן-עמיהוד: ולשבטא דבגי' נפתלי רבא פדהאל בר עמיהוד: כט אלה אשר צוה יהוה לנחל את-בגי' ישראל בארץ כנען: אלין די פקיד יי לאחסנא ית בגי' ישראל בארעא דכנען: פ א וידבר יהוה אלימשה בערבת מואב על-ירדן ירחו לאמר: ומליל י' עם משה במישורא דמואב על ירדנא דירחו למימר: כ צו את-בגי' ישראל ונתנו ללויים מנחלת אחותם ערים לשבת ומגרש לערים סביבותיהם תתנו ללויים: פקד ית בגי' ישראל ויתנון ללואי מאחסנת אחותהון קרנין למתב ורוח לקרניא סתרגיהון תתנון ללואי: ג והיו הערים להם לשבת ומגרשיהם יהיו לכהמתם ולרכשם ולכל תיהם: ויהיו קרניא להון למתב ורוחיהון יהיו לבקריהון ולקנניהון ולכל חיותהון: ד ומגרשי הערים אשר תתנו ללויים מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב: ורוח קרניא די תתנו ללואי ממתל קרמא ולברא אלף אמין סחור סחור: ה ומדלם מחוץ לעיר את-פאת-קדמה אלפים באמה ואת-פאת-ינגב אלפים באמה ואת-פאת-

למערוק לתמן כל דיקטול נפשא בשלו: וואם בכלי ברזל | הנהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח: ואם במן דפדולא מחהי וקטלה קטולא הוא אתקטלא ויקטטל קטולא: ו ואם באבן יד אשרימות בה הנהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח: ואם באבנא דמתנסבא בידא דהיא כמסת די ימות בה מחהי וקטלה קטולא הוא אתקטלא ויקטטל קטולא: יא או בכלי עזי יד אשרימות בו הנהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח: או במן דאע דמתנסב בידא דהיא כמסת די ימות בה מחהי וקטלה קטולא הוא אתקטלא ויקטטל קטולא: יב גאל הדם הוא ימית את הרצח בפגעו בו הוא ימתנו: גאל דמא הוא יקטול ית קטולא פד אתחייב לה מן דינא הוא יקטלה: כ ואם בשנאה יהדפנו או השליך עליו בצורה וימת: ואם בסנאה דחיה או רמא עלוהי בכמנא וקטלה: כא או באיבה הנהו בידו וימת מות יומת המכה רצח הוא גאל הדם ימית את הרצח בפגעו בו: או בדכבו מחהי בידה וקטלה אתקטלא ויקטטל מחי קטולא הוא גאל דמא יקטול ית קטולא פד אתחייב לה מן דינא: כב ואם בפתע בלא איבה הדפו או השליך עליו פלי פלי בלא צדיה: ואם בפתע בלא דכבו דחיה או רמא עלוהי כל מן בלא כמן לה: כג או בכל אבן אשרימות בה בלא ראות ופל עליו וימת והוא לא איזיב לו ולא מבקש רעתו: או בכל אבנא דהיא כמסת די ימות בה בלא חזי ורמא עלוהי וקטלה והוא לא סני לה ולא תבע בישתה: כד וישפטו העדה בין המכה ובין גאל הדם על המשפטים האלה: וידונון כנשתא בין מחי ובין גאל דמא על דינא האלין: כה והצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדל אשר משח אותו בשמן הקדש: וישזבון כנשתא ית קטולא מיד גאל דמא ויחייבון יתה כנשתא לקרית שזבונה די ערק לתמן ויתב בה עד דימות כהנא רבא די רבי יתה במשח קודשא: כו ואם יצא הרצח את גבול עיר מקלטו אשר יגוס שמה: ואם מפק יפוק קטולא ית תחום קרית שזבונה די ערק לתמן: כז ומצא אותו גאל הדם מחיז לגבול עיר מקלטו ורצח גאל הדם את הרצח אין לו דם: וישפח יתה גאל דמא

מכרא לתחום קרית שזבונה ויקטול גאל דמא ית קטולא לית לה דמא: כח כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדל ואחר מות הכהן הגדל ישוב הרצח אל הארץ אחזתו: ארי בקרית שזבונה יתב עד דימות כהנא רבא וכתר דימות כהנא רבא יתוב קטולא לארע אחסנתה: כט והיו אלה לכם לחקת משפט לדרתיכם בכל מושבתיכם: ויהיו אליו לכוז לגזרת דין לזריכון בכל מושבתיכון: ל פלמפה נפש לפי עדים ירצח את הרצח ועד אחר לא יענה בנפש למות: כל דיקטול נפשא לפום סהדין יקטול ית קטולא וסהיד חד לא יסעד באנש למקטל: לא ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא רשע למות ביימות יומת: ולא תקבלון ממון על אנש קטול די הוא חייב למקטל ארי אתקטלא ויקטטל: לב ולא תקחו כפר לגוס אל עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן: ולא תקבלון ממון למערוק לקרית שזבונה למתוב למתב בארעא עד דימות כהנא: לג ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה כי הדם הוא יחניף את הארץ ולא ירצח לא יכפר לדם אשר שפדה בראם בדם שפכו: ולא תחייבון ית ארעא די אתון בה ארי דמא הוא מחייב ית ארעא ולא ארעא לא מתכפר על דם וזכי דאמשד בה אלהן בדם אשדה: לד ולא תמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שכן בתוכה כי אני יהוה שכן בתוך בני ישראל: לה תסאבון ית ארעא די אתון יתבין בה די שכינתי שריא בגוה ארי אנא יי דשכנתי שריא בגו בני ישראל: פ א ויקרבו ראשי האבות למשפחת בני גלעד בן מכיר בן מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשאים ראשי אבות לבני ישראל: וקריבו רישי אבהתא לזרעית בני גלעד בן מכיר בן מנשה מנשה מנשה לבני ישראל: ז ויאמרו את אדני צוה יהוה לתת את הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל ואדני צוה ביהוה לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנותיו: ואמרו ית רבנוי פקיד יי למתן ית ארעא באחסנא בעדקא לבני ישראל ורבנוי אתפחד במימרא דיי למתן ית אחסנת צלפחד אחינו לבנותה: ג והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונזכר על נחלת המטה

אשר תהיינה להם ומגדל נחלתנו יגדע: ויהיון לחד מבני שבטאי דבני ישראל לנשין ותתמנע אחסנתהון מאחסנת אבהתנא ותתוסף על אחסנת שבטאי די תהיון להון ומערב אחסנתא יתמנע: וואם יתיהי היכל לבני ישראל ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומנחלת מטה אבתינו יגדע נחלתן: ואם יהי יוכלא לבני ישראל ותתוסף אחסנתהון על אחסנת שבטאי די תהיון להון ומאחסנת שבטאי דאבהתנא יתמנע אחסנתהון: ה ויצו משה את בני ישראל עלפי יהוה לאמר בן מטה בני יוסף דברים: ופקיד משה ית בני ישראל על מימרא דין למימר יאות שבטא דבני יוסף ממללין: ויהי הדבר אשר צוה יהוה לבנות צלפחד לאמר לטוב בעינייהם תהיינה לנשים אד למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים: דין פתגמא די פקיד יי לבנת צלפחד למימר לדתקין בעיניהון תהיון לנשין ברם לזרעית שבטא דאביון תהיון לנשין: ואלא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש נחלת מטה אבתיו ידבקו בני ישראל: ולא תסחר אחסנא לבני ישראל משבטא לשבטא ארי גבר באחסנתה ידבקו בני שבטאי דבני ישראל: כאשר צוה יהוה את משה בן עשו בנות צלפחד: כמא די פקיד יי ית משה בן עבדו בנת צלפחד:

מפסיר יא ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דיתון לנשים: והוא מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני אחי אביון לנשין: יב ממשפחת בני מנשה בני יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטה משפחת אביהן: מזרעית בני מנשה בר יוסף הוא לנשין וזות אחסנתהון על שבטא זרעית אביון: יג אלה המצות והמשפטים אשר צוה יהוה ביד משה אל בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו: אלן פקודיא ודינא די פקיד יי בידא דמשה לנת בני ישראל במישרא דמואב על ירדנא דירחו:

קל"ב פסוקים, חול"ה סימן. סכום פסוקי דספר במדבר אלף ומאתים ושנים ושש. אפרח סימן. וחציו והיה האיש אשר אבחר בו ממנו יפרח. ופרשיותיו עשרה. יי ברד ינתנו סימן. וסדריו ל"ב. לב טהור ברא לי אלהים סימן. ופרקיו ל"ו. לו חכמו ישכילו זאת סימן. מנין הפתוחות שנים ותשעים, והסתומות ששים ושש, הכל מאה וחמשים ושש פרושיות. אני חלקך ונחלתך סימן.

הפטרה לפרשת ממות בירמיה פרק א

א «דברי ירמיהו בן חלקיהו מן הכהנים אשר בענתות בארץ בנימין: כאשר היה דברי יהוה אליו בימי יאשיהו בן אמון מלך יהודה בשלש עשרה שנה למלכו: ויהי בימי יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה ערבתם עשתי עשרה שנה לצדקיהו בן יאשיהו מלך יהודה עד גלות ירושלים בחדש החמישי: ויהי דברי יהוה אלי לאמר: ה בטרם אצרך בבטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם הקדשתיך נביא לגוים נתתיך: ואמר אהל אדני יהוה הנה לא ידעתי דבר כיינער אנכי: ויאמר יהוה אלי אליהאמר נער אנכי כי על כל אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצוך תדבר: ה אליהאמר מפניהם כראתך אני להצלה נאם יהוה: וישלח יהוה את ידו ויגע עלפי ויאמר יהוה אלי הנה נתתי דברי בפיו: וראה הפקדתיך. תיום הנה עלי הגוים ועל הממלכות לנתוש ולנתוץ ולהאבד ולהרוס לבנות ולנמוע: ויהי דברי יהוה אלי לאמר מה אתה ראה ירמיהו ואמר מקל שקד אני ראה: ויאמר יהוה אלי היטבת לראות כירשקד אני על דברי לעשות: ויהי דברי יהוה. אלי שנית לאמר מה אתה ראה ואמר סיר נפוח אני ראה ופניו

מִפְּנֵי צָפוֹנָה: ׀ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתָּח הָרָעָה עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: ׀ כִּי ׀ הִנְנִי קֹרֵא לְכָל־מִשְׁפְּחוֹת מַמְלָכוֹת צָפוֹנָה נֹאֲמֵי־יְהוָה וְבָאוּ וְנִתְּנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ פֶתַח ׀ שְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַיִם וְעַל כָּל־חֻמֹּתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה: ׀ וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטִי אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם: ׀ וְאַתָּה תֵּאָדָר מִתְנַיִד וּמִמֶּלֶךְ וּדְבַרְתָּ אֵלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנֹכִי אֲצַוֶּה אֶל־תַּחַת מִפְּנֵיהֶם פְּנֵי־אֲחֵתְךָ לִפְנֵיהֶם: ׀ וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּנִיד הַיּוֹם לְעִיר מִבְצָר וּלְעָמֹד בְּרוֹל וּלְחֻמּוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֵיהָ לְכַהֲנֶיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ: ׀ וְנִלְחַמוּ אִלֶּיךָ וְלֹא־יִוָּכְלוּ לָךְ כִּי־אֲתָךְ אֲנִי נֹאֲמֵי־יְהוָה לְהַצִּילְךָ: ב ׀ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: ׀ הֲלֹךְ וּקְרֵאתָ בְּאוֹנֵי יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבַת כְּלוּלֶיךָ לְכַתֶּךָ אַחֲרֵי כִּמְדָּכָה בְּאָרֶץ לֹא זְרוּעָה: ג קָדַשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֹאשִׁית תְּבוּאָתָה כָּל אֲכָלֶיךָ וְאֲשָׁמוֹ רָעָה תִּבָּא אֵלֵיהֶם נֹאֲמֵי יְהוָה:

הפטרה לפרשת מסעי בירמיה פרק ב

ו שָׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל־מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל: ה כֹּה ׀ אָמַר יְהוָה מִה־מִּצָּאוֹ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עוֹל כִּי רָחֲקוּ מַעַלִּי וַיִּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיִּהְיוּ: ו לֹא אָמְרוּ אִיָּה יְהוָה הַמַּעֲלָה אֲתָנוּ מֵאָרֶץ מִצְרַיִם הַמּוֹלִיד אֲתָנוּ בְּמִדְבָּר בְּאָרֶץ עֲרָבָה וְשׁוּחָה בְּאָרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאָרֶץ לֹא־עֵבֶר כֹּה אִישׁ וְלֹא־יֹשֵׁב אָדָם שָׁם: ז וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל־אָרֶץ הַכַּרְמֶל לֵאכֹל פְּרִיָּה וְטוֹבָה וּתְבֹאֹו וּתִטְמָאוּ אֶת־אֶרְצִי וְנִחַלְתִּי שְׁמָתָם לְתוֹעֵבָה: ח הַכַּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אִיָּה יְהוָה וְתִפְשִׁי הַתּוֹרָה לֹא יִדְּעוּנִי וְהָרַעִים פָּשְׁעוּ כִּי וְהַנְּבִיאִים נָבְאוּ בַּעֲלַל וְאַחֲרֵי לֹא־יֹעִלוּ הִלְכוּ: ט לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נֹאֲמֵי־יְהוָה וְאַתְּ־בְנֵי בְנִיכֶם אָרִיב: י כִּי עֲבָדוּ אֲנִי כַתִּימִם וְרָאוּ וְקִדְּר שְׁלַחוּ וְהַתְּבֹנְנוּ מֵאֵד וְרָאוּ תֵּן הִיתָה כְּזֹאת: יא הַחִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהָמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי הַמִּיר כְּבוֹדוֹ כְּלוֹא יוֹעִיל: יב שְׁמוֹ שְׁמוֹם עַל־זֹאת וְשָׁעָרוֹ חֲרָבוּ מֵאֵד נֹאֲמֵי־יְהוָה: יג כִּי־שָׁתִים רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עֲזָבוּ מְקוֹר ׀ מֵיִם חַיִּים לְחֻצֵּב לָהֶם בָּאֲרוֹת בָּאֲרֹת נִשְׁפָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְלוּ הַמֵּיִם: יד הַעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אִם־יִלְד בֵּית הוּא מִדּוֹעַ הָיָה לָבוֹ: טו עָלִיו יִשְׁאֲנוּ כַּפָּרִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתּוּ אֲרֻצּוֹ לְשִׁמְיָה עָרְיוּ נִצְתּוּ מִבְּלִי יֹשֵׁב: טז גַּם־בְּגִיגָה וְתַחֲפֻנְתָּם יִרְעוּד קִדְּקֹד: יז הַלֹּא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּעַת מוֹלִכְךָ בְּדֶרֶךְ: יח וְעַתָּה מִה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לְשָׁתוֹת מִי שִׁחֹר וּמִה־לָּךְ לְדֶרֶךְ אֲשׁוּר לְשָׁתוֹת מִי נָהָר: יט תִּסְרֹךְ רַעַתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תִּוְכַחֵךְ וְדָעִי וְרֹאִי כִי־רַע וְכֹר עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְלֹא פָחַדְתִּי אִלֶּיךָ נֹאֲמֵי־אֲדֹנִי יְהוָה צָבָאוֹת: כ כִּי מַעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עָלֶיךָ נִתְקַמִּי מוֹסְרוֹתֶיךָ וְתֹאמְרִי לֹא אֶעֱבֹר כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גְבוּהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן אֶת צֶעֶה זָנָה: כא וְאֲנֹכִי נִטְעַתֶיךָ שׁוֹרֵק כֹּלָה זָרַע אָמַת וְאִיד נִהַפְכָת לִי סוּרִי חֲגִפֹן נִכְרִיהָ: כב כִּי אִם־תִּכְבְּסִי בְּנֶתֶר וְתִרְבִּי־לָךְ בְּרִית נִכְתָּם עֲזָבְךָ לִפְנֵי נֹאֲמֵי אֲדֹנִי יְהוָה: כג אִיד תֹּאמְרִי לֹא נִטְמָאתִי אַחֲרֵי הַבַּעֲלִים לֹא הִלְכְתִּי רְאִי דִרְפָּךְ בְּגִיָּא דְעִי מַה עָשִׂית בְּכֶרָה קִלָּה מִשְׁרַכַת דְּרַכִּיהָ: כד פֶּרָה ׀ לִמּוֹד מִדְּכָר בָּאוֹת נִפְשָׁה שְׂאֵפָה רוּחַ תִּאֲנָתָה מִי יִשְׁכַּנָּה כָּל־מִבְּקָשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בַּחֲדָשָׁה יִמְצְאוּנָה: כה מִנְעִי רִגְלְךָ מִיָּחָף וּגְרוּנְךָ מִצִּמְאָה וְתֹאמְרִי נוֹאֲשׁ לֹא כִי־אֲתִבְּתִי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ: כו כְּבָשֶׁת גָּבַל כִּי יִמְצָא פֶן הִכִּישׁוּ

בית ישראל המה מלכיהם שריהם וכהניהם ונביאיהם: ^ט אמרים לעץ אבי אתה ולאבן אתה ילדתנו כִּי־פָנוּ אֵלַי עָרָף וְלֹא פָנִים וּבָעַת רַעְתָּם יֹאמְרוּ קוֹמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ: ^י ואִיהָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עֲשִׂיתָ לָךְ יָקוֹמוּ אִם־יוֹשִׁיעוּךָ בַּעַת רַעְתָּךְ כִּי מִסַּפֵּר עֲרִיד הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוָה: ד' ^{יא} אִם־תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל ^{יב} נֹאֲמִי־יְהוָה אֵלַי תָּשׁוּב וְאִם־תִּסָּר שְׁקוּצִיךָ מִפָּנַי וְלֹא תִגְדָּר: ^{יג} וְנִשְׁפָּעַתְּ חִי־יְהוָה בְּאֶמֶת בְּמִשְׁפָּט וּבְצִדְקָה וְהִתְפָּרְכוּ בּוֹ גּוֹיִם וְכוּ יִתְהַלְלוּ:

הפטרה לשבת ר"ח לשמו"ת

בישעיהו פרק טו

טו ^א כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הַדָּם רִגְלִי אִיזָה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּלִי וְאִיזָה מְקוֹם מְנוּחָתִי: ^ב וְאֶת־כָּל־אֱלֹה יְדִי עָשִׂתָּה וַיְהִי כָל־אֱלֹה נֹאֲמִי־יְהוָה וְאִלֹּהֶה אֶפְיֹט אֶל־עֵינִי וּנְכַהֲרוֹת וְחָרָד עַל־דְּבָרֶיךָ: ^ג שֹׁחֹטֵת הַשּׁוֹר מִכַּה־אִישׁ זֹבֵחַ הַשֶּׁה עֶרְף כָּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דִּם־חֲזִיר מִזְכִּיר לְבָנָה מִבָּרֶךְ אֹזֶן גִּם־הֶמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבִשְׁקוּצֵיהֶם נִפְשָׁם חֲפָצָה: ^ד גִּם־אֲנִי אֲבַתֵּר בְּתַעֲלָלֵיהֶם וּמְגֹרֶתָם אֲבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עֹנָה דִּבְרָתִי וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינִי וּבִבְאֶשֶׁר לֹא־חֲפָצְתִי בָּחֲרוּ: ^ה שָׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה הַחֲרָדִים אֶל־דְּבָרוֹ אָמְרוּ אַחֲיָכֶם שְׁנֵאִיכֶם מְגִידֶכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבָּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׁמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ: ^ו קוֹל שְׁאוֹן מַעִיר קוֹל מִהִיכָל קוֹל יְהוָה מִשְׁלֵם גְּמוּל לְאִיבָיו: ^ז בְּטָרֶם תַּחֲלִיל יִלְדָה בְּטָרֶם יָבֹוא תָּבֵל לָהּ וְהַמְלִיטָה זָכָר: ^ח מִי־שָׁמַע בְּזֹאת מִי רָאָה כָּאֱלֹה הַיּוֹחֵל אֶרֶץ בְּיוֹם אַחֵר אִם־יִוָּלֵד גּוֹי פָּעַם אַחַת כִּי־תַחֲלֶה גִם־יִלְדָה צִיּוֹן אֶת־בְּנֵיהָ: ^ט הֲאֵינִי אֲשַׁפִּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה אִם־אֲנִי הַמּוֹלִיד וְעַצְרָתִי אָמַר אֱלֹהֶיךָ: ^י שָׁמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ כֹה כָל־אֲדַבְרֶיהָ שִׁישׁוּ אֶתְּהָ מְשׁוֹשׁ כָּל־הַמַּתְאֲבָלִים עָלֶיהָ: ^{יא} לְמַעַן תִּינָקוּ וַיִּשְׂבַּעְתֶּם מִשֹּׁד תִּנְחֻמֶיהָ לְמַעַן תִּמְצְאוּ וְהִתְעַנְּגַתֶּם מִזֵּיז כְּבוֹדָהּ: ^{יב} כִּי־כֹה ^{יג} אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֲלֶיהָ כְּנֹחַר שְׁלֹם וְכִנְחָל שׁוֹמֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וְיִנְקָתָם עַל־צֶדֶל תִּנְשָׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים תִּשְׁעֲשְׁעוּ: ^{יד} כֹּאֲשֶׁר אֲשֶׁר אָמַר תִּנְחַמְנוּ כֵּן אֲנִכִּי אֲנַחְמָכֶם וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמוּ: ^{טו} וְרֵאִיתֶם וְשַׁשׁ לְבָבְכֶם וְעַצְמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא תִפְרָחָה וְנוֹדַעַה יְדִי־יְהוָה אֶת־עֲבָדָיו וְעַם אֶת־אִיבָיו: ^{טז} כִּי־הִנֵּה יְהוָה פָּאֵשׁ יָבֹוא וְכִסְפָּה מְרַכְּבָתִּי לְהַשִּׁיב בְּחֶמֶל אָפוֹ וְנִעְרַתוֹ בְּלַחֲבִי־אֵשׁ: ^{יז} כִּי בֹאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחָרָבוֹ אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ חֲלָלִי יְהוָה: ^{יח} הַמַּתְקַדְּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַנְּגוֹת אַחֵר אַחַת בַּתּוֹךְ אֲכָלִי בָשָׂר חֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהַעֲכָבָר יַחֲדוּ יִסְפוּ נֹאֲמִי־יְהוָה: ^{יט} וְאֲנִכִּי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחֲשַׁבְתֵיהֶם כֹּאֶה לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשָׁנוֹת וּבָאוּ וְרָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי: ^כ וְשִׁמְתִי בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי מֵהֶם ^{כא} פְּלִיטִים אֶל־חַגּוּזִים תַּרְשִׁישׁ פּוֹל וְלוֹד מִשְׁכֵּי קֶשֶׁת תָּבֵל וַיּוֹן הָאִיִּים הָרַחֲקוּם אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִיעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם: ^{כב} וְהִבִּיאוּ אֶת־כָּל־אֲחֵיהֶם ^{כג} מִכָּל־חַגּוּזִים ^{כד} מִנְחָה ^{כה} לַיהוָה בְּסוּסִים וּבְזָרָכִי וּבַצִּבְרִים וּבַכְּפָרוֹת עַל הַר קֹדֶשׁ יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כֹּאֲשֶׁר יִבְיֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בְּכָל־טָהוֹר בֵּית יְהוָה: ^{כו} וְגִם־מֵהֶם אֶקַּח לְכַהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר יְהוָה: ^{כז} כִּי כֹאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לִפְנֵי נֹאֲמִי־יְהוָה כֵּן יַעֲמֹד זֶרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם: ^{כח} וְהָיָה מִדִּי־חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדִּי־שָׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ יָבֹוא כָּל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אָמַר יְהוָה: ^{כט} וַיִּצְאוּ וְרָאוּ בְּפָנֶי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכָּבֵה וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל־בָּשָׂר: ^ל וְהָיָה מִדִּי־חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדִּי־שָׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ יָבֹוא כָּל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אָמַר יְהוָה:

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ט בתמוז	3.26	4.29	4.55	5.59	9.17	12.47	13.22	19.42.3	20.09
ש"ק, א' במנחם-אב	3.27	4.30	4.55	6.00	9.18	12.47	13.22	19.41.6	20.08
א', ב' במנחם-אב	3.29	4.31	4.56	6.00	9.18	12.47	13.22	19.40.9	20.07
ב', ג' במנחם-אב	3.30	4.32	4.57	6.01	9.18	12.47	13.21	19.40.2	20.07
ג', ד' במנחם-אב	3.31	4.33	4.58	6.02	9.19	12.47	13.21	19.39.5	20.06
ד', ה' במנחם-אב	3.32	4.33	4.59	6.02	9.19	12.47	13.21	19.38.8	20.05
ה', ו' במנחם-אב	3.34	4.34	4.59	6.03	9.19	12.47	13.21	19.38.0	20.04
ו', ז' במנחם-אב	3.35	4.35	5.00	6.04	9.20	12.47	13.21	19.37.2	20.03

הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות

לוח ללימוד הרמב"ם כ"ט בתמוז ה'תשפ"ה – ז' בנחם-אב ה'תשפ"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ט בתמוז	הל' שמיטה ויובל פרק יג. שאלו שלום וגו'. ספר עבודה והוא ספר שמיני. הל' בית הבחירה. בפרקים אלו. פרק א.	הל' זכיה ומתנה פרק ט.	מל"ת קסט. קע. מ"ע קכג. מל"ת רכח. מ"ע כ.
ש"ק	א' במנחם-אב	פרק ב-ד.	פרק י'	מל"ת עט. פ.
א'	ב' במנחם-אב	פרק ה-ז.	פרק יא.	מ"ע כא.
ב'	ג' במנחם-אב	פרק ח. הל' כלי המקדש והעובדים בו. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יב.	מ"ע כב. מל"ת סז. מ"ע לה. מל"ת פג. פד.
ג'	ד' במנחם-אב	פרק ג-ה.	הל' שנים. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת פה. פב. מ"ע לד. מל"ת פו.
ד'	ה' במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק ב.	מ"ע כג. מל"ת עב. מ"ע לב. לו.
ה'	ו' במנחם-אב	פרק ט-י. הל' ביאת המקדש. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ג.	מ"ע לג. מל"ת פח. פז. עג. קסג. קסד.
ו'	ז' במנחם-אב	פרק ב-ד.	פרק ד.	מל"ת סח. קסה. מ"ע לא. מל"ת עז. עח.

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
מטות ומסעי	19:01	20:21	19:23	20:24	19:14	20:25	19:21	20:22
דברים - חזון	18:56	20:16	19:18	20:18	19:08	20:19	19:16	20:16

לזכות אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעני ע"ה דייטש